

F 80 2039

1807

achten del geloofsliederen
volgt het Maensicht
van de dood afgetrocken en,
door V. v. Costerwyck, Rotterdam 1660.

Volckerius van Oostervyck
Alberti fil: werd 1634 uit
de Ambassade naar Venetien
beroepte Rotterdam, en
vertrok 1640 naar Delft, al
waer hy Emeritus werd 1641.

L. M. Voermans Kort. Register.

geb 1603 gest. 1675.

Ingeniarius was

Sincero et vere

zijn eigen portret door Salomon
by Klostijne te Delft 1641.

Wendrick Witse, Geysbeek en
zijn Antio. worden vermeld

in een Rotterdamse 17e eeuw
e. Levens bysonderheid, 78, Rotterd.
te Rotterdam aldus 1850.

GELOOFS-LIEDEREN,
Datis/
De HEYDELBERGSCH
Ende
NEDERLANTSCH
CATECHISMUS,

Op Sangh-rijm gestelt

Door

VOLCKERUS VAN OOSTERWYCK.

Bedienaer des Godlijcken Woorts
tot D E L F.

TOT D E L F,

By Iacobus vander Beeck, Boeckverkoop-
per ter zijden de Maerct/inde vijf Ringen. 1666

OPDRAGT.

Aen den

*Godvruchtigen , Hoogh-geleerden en
seer Voorsienigen Heer ,*

D. D. JOHANNES HOORNBEEK,

*Professor inde H. Godts-geleertheydt , en
Dienaer des Godlijcken Woordts
tot L E Y D E N.*

Mijn Heer ,

Eer dat ick aen dit werck of Hant of Vinger sloeg ,
En 't Heydelberghs Kleynootin Sangen overdroeg ;
Hebt gy my ernstelijck daer toe de spoor gegeven
En wiert alsoo daer van het alder-eerste leven ,
Wie , dan die 't beter sal bewaren tegen 't Graf
Als hy , die 't alder-eerst den geest en adem gaf ?

U Eerw:

**Dienst-vvillige Mede-broeder
in Christo.**

Vol : ab Oosterwijck.

VOOR-REDEN.

Aen den

Christelijcken Zang-lievenden

L E S E R.

DAtick ondernomen hebbe de Heydelbergsche ende Nederlantsche CATECHISMVS op Zangh-maet te stellen, is van my niet gheschiet uyt een ydele glory, om quansuys, yet te willen doen, dat mijns wetens, tot noch toe niemant gedaen heeft, (vermits ick van gevoelen ben, dat in dese vruchtbare Poëtische eeuwne oneyndighe Geesten zijn, die soose maer over dit subject, de Pen op het Papier hadden gestelt, sy sulcx al veel gheluckigher en beter souden hebben ghedaen als ick,) maer, voor Eerst, om door mijn exempel andere wacker en gaende te maecten, oft waer, dat dese en de volgende tijden daer door 't gheluck mochten verwerven, van een soet-vloeyender en aengamer Rijm-CATECHISMVS te verkrijgen, als dese die ick u tegenwoordigh ter handt stelle.

Ten Tweeden, uyt een heylige Emulatie ende jalousie, vermits ick sag dat de Paepsche Leraren om hare jeugt te onderwijssen, inde Fondamenten en gronden van hare Superstitieuse Religie, oock daer toe ghebruycken het middel van die op Zangh-Rijmen te stellen; waer in op dat onse jeught oock gedient mocht zijn, en geen reden hebben van klaghen, ick der selver Voetstappen in desen hebbe ghevolgt.

Ten Derder, door de ernstige Expostulationen en begeerten van dese en gene goede vrienden, die van ghevoele

wa-

VOOR-REDEN.

waren dat daer uyt voor de jonge jeugt, en Zangh-lievende Chri st-Gelovighen, een merckelycke goede vrucht te verwachten stont, het welcke soo het soo geluckt, ick mijnen arbeydt sal achten seer wel besteeft te zijn; Soo niet, ick sal my troosten met mijn goet en Christlyck ogemerck dat ick daer in hebbe gehad, de bevorderinge van uwe Zaligheyd, en't vermaeck van uwe Zielen.

Vaert vvel in Christo Iesu onsen Heere.

* 3

Aen de

Aen de

Lief-hebbers van de Waerheydt

En

Geestelijke Gesangen.

Siet hier met Goddelijcke koorden
Het Voorbeeld der Gesonde Woorden
Tesaem gestrengelt in't Musijck
Van den geleerden Oosterwijck.
Hier hoort men een recht wijse vrager,
Hier siet men een geluckigh Iager,
Een Vramer die de wijsheyt soeckt,
Een Iager die het Wilt verkloecht,
Een Iager die (als d'oude Rotsen
Der menschen sangh weeromme botsen)
Steets weder-galmt met kloeck bescheyt
De Leere der Godtsaligheyt.
Singht, ofte leest, naer u behagen,
't Geen u d' Antwoorden, en de Vragen
Voorstellen tot Geloov' en deught,
En blijft in uwen Godt verheught.

A. Bornius.

Op de
Seer Stigtelijke

GELOOFS - LIEDEREN,

Van mijn
Eerwaerde en seer waerde Mede-Broeder

D. VOLKERUS ab OOSTERWYK,

Predikant tot D E L F.

MOgt oit een deftig Hooft, wiens Kerk-hofs bloemen
Met *Kinder*-werk fig moeyen? (bloeyen,
Of was't oit regte deugd
Dat een eerwaardig Man ging singen met de Jeugd?
Dit is nogtans de lust van mijn geliefde Vader,
Die vergt zijn zang-rijms-ader
Soo't schijnt, dit *Kinder*-werk;
Dog dunkt'et u wat vremdt, sie op zijn ogemerk:
Hy wist der *Kind* ren nut, hoe nodig dat'et ware,
Dat selfs die teere jaren
Wierd ingedrukt de Leer,
Gelijk in buygzaam leem, van haren Hemels-Heer.
Hy wist ook haren aart, en hoe beswaart haar sinnen
Tot sulx zijn in te winnen;
Maer hoe haer hert meest haakt,
Na die haer met een spel of Liedeken vermaakt.
Om dan die soete schaar met vreugd ter deugd te stigten,
So tijd hy aan het digten,
En keert haar *Kinder*-vreugd,
Soo tot een middel om van wijs heyt en van deugd.
Vast schrijvende met lust, en onder schijn van singen,
De heerelijkste dingen

In't teere herten-bladt

Van't Volkje, dat voor heen geen leerens lust en hadt:
Dat dringt'er dan vast in, en blijft'er door gefangen

Veel kragtiger in hangen ,

Dan oft'er door de Wet

Van's Ouders hoog-ontslag met dwang was ingeset ;

En leert vast soo de leugd met vreugd de vaste gronden

Van beyde Gods Verbonden ;

Ia 't leeren dunkt haar niet ,

Om datse nu haar les in spel verandert ziet.

Wel aan dan, Kinder-schaar, aan't singen en aan't leeren ,

Om kennis te vermeerren !

Wie heeft'et oit verveelt ,

Die quelende soo leert, en leerende soo queelt ?

Wel aan dan, Kinder-Schaar, erken hier uwen Digter !

Uw' lieven zielen-stigter ;

Al zijn zijn hairen grijs

Hy schaamt sig egter niet dit *Kinder*-onderwijs.

Ia agt hem des te meer . om dat zijn grijse sinnen

U nog soo feer beminnen ;

Dat hy zijn diere tijdt

Nog geern besteden wil tot uwes ziels profijt.

Hy kost wat hoogers doen ; sijn Hemelsche gedagten

Die hebben meerder kragten ,

Als tot dees *Kinder*-leer ;

Maer neen, hy zoekt hier meer uw' voordeel, als sijn eer.

Dit doet hem ook soo laag tot uwe eenvoud dalen ,

Hy spreekt geen vremde talen ;

Maer rijmt na uw' begrip ,

Op dat door 't hoog geswier, de keeft u niet ontslip.

Wat, denkt hy, mag een worm soo na de wolken treden ?

Als of 't geswetz van reden

't Gansch nedrig Christen-oog

Oit regt van d'aard verhief, en na den Hemel toog.

Wat mag men dog de glimp van d'eelfte pronk der woor-

Met veel getoys omboorden !

(den

Is 't niet genoeg verciert ,

Dat

Dat d' Opper-Redenaar ons uyt den Hemel stiert ?
Hy zoekt dan, *Kinders*, maer uw' leer-werk te verligten,
Niet, door hoog-swayend digten,
't Ontfutz'len u 't verstant,
Van 't geen soo nodiglijk dient in uw' ziel geplant.
Dit moet dan ook nog al, tot meerder roem hem strekken,
En u tot dank verwekken :
Voor my, ick weet geen stof
Om waardig te voldoen den eysch van sulken lof,
Ook kan zijn nedrig hert 't veel prijfen niet verdragen,
'k Sou't anders ook nog wagen :
Maar 'k vveet, hy schat dat minst,
Dog agt zijn grootste roem de grootste zielen-vvinst.

G. Saldenus.

* 5

Op de

Op de

G E S A N G E N

Over de

VRAGEN en ANTWOORDEN

Van den

HEYDELBERGSCHEN

C A T E C H I S M U S ,

Gedicht door

d'Eerwaerdige, Godsalige, Hoogh-geleerde

D. VOLCKERUS ab OOSTERWYCK,

Predicant tot D E L F.

S O o gaat de Godsvrucht voort, en VOLCKERTS
yver-geest

Verschaft weer nieuwe stof van keurelijcke toonen,
En heyligh maat-gefangh, voor die op Zion woonen,
Uyt 't *Heydelberger-boeck*, wel kleyn, maar vol van keeft
En pit van Godts-geleertheyt.

Soo staat sijn deugt noyt stil, soo heeft sijn Pen noyt rust,
Maar ylt met rijm en sangh sijn *Israelte* sichten,
En *Stons* Borgery met Keur van Heyl'ge Dichten,
Gedichten, niet beswalckt met vleeschelijcke lust
Van enckele verkeertheyt;

Waar hert en ziel van walght van een die *Christi* bloet
En *Geeft* gereynight heeft van snoode vuyligheden
En sondens-misbedrijf, en ciert met heyligheden.

't Is vry een beter stof, 't is ver het hoogste goet

Dat ymant oyt hier kende,

't Welck *Oosterwijck* opdicht. Sijn soetste Poësy

Leert

Leert *Adams* sonden-schaar het noodigh *Dry-tal* melden
Van *Ramp*, en *Heil*, en *Danck*, en hoe men tal vergelden
Den **LOSSER** danckbaarheyt met blijde *Melody*
Voor 't redden uyt d'elende.

Dit *Duytsche* Kort begrijp en sinrijck *Formulier*
Van wel-gestelde *Leer*, en recht gefonde *Woorden*,
Was menighmaal vertaalt in vremde spraack, en hoorden
Al overlangh en *Griek*, en *Moor*, en *Arabier*,
En blinde *Indianen*.

Nu wort het opgedischt in dicht en hooger trant
Van soete *Rymery* en *Seraphijnsche* zangen
Voor 't recht hervormde *Volck*, wiens hert en ziel ver-
langen

Na d' *Heydelberger* *Leer*, in spijt van *Remonstrant*
En *Paapsche* *Italjanen*.

Soo gae de *Swane-schaft* van **VOLCKERT OOSTER-
WIJCK**

Al voort, en houw noyt op, maer brengh noch meer ge-
rechten

Van diergelijcke saus, en spijs der oprechten,
Doorult met heyligheyt, tot dat sijn pen beswijck,
Door hemelsche verplaetsingh.

C. Bosch.

V. D. M. tot Maaflant.

Op de

Op de
CATECHISMUS,

In Dicht- en Sang-Mate gebragt

Door den

*Eerwaerdigen, Godtvruchtigen en Hoog-
geleerden Heer,*

VOLCKERUS van OOSTERWYCK.

Getrouw Herder der Gemeinte te D E L F.

ALs Godt sijn Volck wel ondervvijsen vvou,
Geboodt hy, dat het Mose vaerdig sou
Beschrijven in een Liedt, op dat sijn Leer
Haer herten buig en overtuig te meer.
Want siend', hoe dat het menschelik geslacht
Soo svvaerlick vvierdt tot ondervvijs gebracht,
Heeft by de Leer, en haer nootsaeklikheit,
Gevoegt de Sang, en haer vermaeklikheit.
Dat elk dan ook dien vvaerden Dichter prijs',
Die ons alhier het *Christ'lik onderwijs*,
't Welk Neerlandt sticht van eeuwv tot eeuwv; soo schoon
Stelt in Gesang op allerhande toon.
Men *vraeg'* hier nu en *antwoord'* onvermoeit;
Vermits de lust door Sang- en Dicht-maet groeit.

*Deut. 31.
vers. 19.*

W. Sluiter.
Ecclesiae Eibergensis Pastor.

Aen de

Aen de
Eerwaerde, Hoogh-gheleerde ende
Godsalighen

D. VOLCKERUS VAN OOSTERVYCK,

Over de

HEYDELBERSCHE
CATECHISMUS,

Door sijn E. E. op sangh-maet gestelt.

O Hoogh-geleerde *Oosterwijck*,
Die onlancks (als gevijde Tolck)
De Dochteren van Sions Rijk,
Betreurde, en haer' tranen molck;
Wanneer u Geest (vol vveén) door 't singen,
De broste herten deed' ontspringen.

Nu vvisselt gy de droeve Luyt,
Van Ieremias jammer-trant,
Aen ziel-bekoorelijker Fluyt;
En streelt het alder-puurst verstant
Met puyck van *Heydelberghs'* Orak'len,
Gehuyvt aen 's Levens vvisse schak'len.

Dit noopt de Ienght (op Sangh-lust heet)
Die quelend' spelend' onvermoeyt,
(Eer datse 't selv' noch merckt of vveet)
Geloofs-zaed queeckt; en bloeyt en groeyt
In suyv're vrught'; ontfanght den Stempel,
Ter eer', en stichtingh van Godts Tempel.

Soo hoed, en voed g' uvv' vvaerde Schaer ;
Uvv' Vraegh-Baeck streckt haer Scherm en Schild,
En zege-speer, en Beuckelaer,
Daer d' Afgrondt al 't gevvelt op spildt.
Man Gods, mijn Sangh-Geest kust u dichten,
En vvenst om meerder sulcke Lichten.

Overde

Q. Kleyn-ove.

Aen den

Sangh - liegenden

L E S E R,

Van dese

G E L O O F S - L I E D E R E N.

Het Heydelberger Boeck,
't Geen schier in elcken hoeck,
Des Werelts wert gevonden,

En d' Volcken al te mael,
Een yder in zijn Tael,
Al over-langh verstonen,

Dat kort', doch wichtigh werck,
Dat Christi lieve Kerck

Gestichtet heeft soolange,
Wort in een ander' staet

Gestelt, op Toon'en Maet,
En Hemelsche Gesangen.

Hier wordt gestelt ter handt
Aen kloecke van verstant,

En swacker Leereelingen,
Een heerelijcke stoff',

Om tot Godts eer en lof,
Seer stichtelijck te singen.

Den wijfen OOSTERWIJCK
Wist wel, hoe lichtelijck

Des menschen herde sinnen;
Oock buyten alle dwangh,
Door aengename sangh,
Ter deughden zijn te winnen.

Hy sagh aen d' ander' kant,
Al meenigh gauw verstant,
In Paepsch' en and're Kercken,
Die 't herte van de jeught,
Door soete sangh-geneugd',
In kettery verstercken.

Dit heeft sijn yver-geest
Bewogen alder-meest,
Om oock de eerste stucken,
En leeringen der deughd,
De herten van de jeught,
Door sangen in te drucken.

Hebt gy dan singens lust,
Hier kanse sijn geblust,
Hier hebt gy keur van Toonen;
Singt met een reyn gemoet,
En wilt oock voor dit goet
Hem danckbaerheyt beloonen.

Soo sal hy noch al meer
Van sulcke soete Leer
En sangen voor ons schrijven,
Als onse sangh-lust groeyt,
Sijn yver onvermoeyt
Sal ons noch verder stijven.

C. van Heusden.

I. SONDAGH.

Op de Wijsen van O Heere Davids Soon Ec. Of
De Werelt als ick sterf Ec.

1. Vraghe.

1 Welck' is dijn een'gen Troost in leven end' in't sterven,
Op dat ghy 't eeuwigh goet hier nomaels moogt be-erven?

Antvwoorde.

Dat ick met Lijf en Ziel mijn eppen niet en ben /
Maer voer mijn epgendom mijn trouwen Jesum ken /
2 Die met zijn dierbaer bloet/voer alle mijne sonden
Volkomen heeft betaelt/en van des Satans wonden
En tyranny verlost; Oock soo aen my verlooft /
Dat sonder hem/geen hayt kan vallen van mijn hooft;
3 Jae/maecht/ dat alle dingh my dienen moet ten beste/
En tot mijn' Zaligheyt gedven op het leste;
Waerom hy voer zijn Geest my oock dies seker maecht/
En dat mijn ziel voer al tot zijnen dienst ontwaecht.

2. Vraghe.

4 Maer, wat staet u voor af nootsaeckelijck te weten,
Op dat ghy onbeschroomt, en met een goet Geweten,
In desen heyl'gen troost recht hartelijck verheught,
Hier leven, en oock hier godzaligh sterven meught?

Antvwoorde.

5 Hoe groot mijn' sonden zijn/ en alle mijn' ellenden;
Hoe dat ick van dien ramp/voer dit mijns lebens ende
Verlost/en by gestelt sal werden heel en al:
En dan/hoe 'k Godt daer voer recht danckbaer wesen sal.

HET EERSTE DEEL.

Van 's Menschen Ellende.

II. SONDAGH.

Op de Wijsen van de 10. Geboden/ Of
Soo Christelijcke Jongelingen/Ec.

3. Vraghe.

1 Waer uyt ken j' uvv' ellendigheden?

Antvvoordt.

Hyt Godes Wet / die hy wel eer
Door Moyses gaf ; de Wet der Zeden /
Doorsien met majesteit en eer.

4. Vraghe.

2 Wat eyscht de Wet der tien Geboden?

Antvvoordt.

Dat leert ons Christus / als hy seyt /
Gy sult den Heer / den Godt der Goden
Wet al wat aen of in u leyt /

3 Van gansch' harten / ende krachten /
Van gansch' Zielen / en Gemoet /
Veel meer als alle dingen achten /
En lieben boven alle goet ;

4 Dit is het Eerst' en hooghst' gepresen
Van al wat Godt u heeft geboon ;
Het Tweede zweemt na 't eerst' in wesen /
En gaet als op den selven toon ;

5 Uw' Eben-mensch / hoe oock geheten /
Liest / als u selven heel en al ;
Dus hangt de Wet / en de Propheten /
Aen twee Geboden in getal.

5. Vraghe.

6 Kont ghy dit al volkomen houden?

Antvvoordt.

O neen ; Soo berr' ist daer bandaen /
Dat / als ick doe / gelijk ick soude /
En nebens Gods Gebodt ga staen /

7 Soo sie en merck ick t' aller uuren /
Dat ick mijn Eben-mensch / en Godt /
Geneygt ben t' haten van natuuren /
En t' overtreden zijn Gebodt.

III. S O N D A G H.

Op de Wyse van den 23. Psalm.

6. Vra-

6. Vraghe.

1 Heeft Godt den Mensch dan soo verkeert geschapen?

Antvvoordt.

Neen; want hy heeft hem ingedrukt zijn Wapen /
Sijn Ebenbeelt; op dat hy zynen Heere
Recht kinnen souw/ lief hebben/ vreesen/ eeren /
Om zalighlyck altijt met hem te leven /
En boort en boort hem prijs / en eer te geven.

7. Vraghe.

2 Van vvaer komt dan dien boosen aert en zeden?

Antvvoordt.

Uyt Adams val / en 't willigh obertreden
Van Godts gebodt / daer hy met zijn Egade
In 't Paradijs toe biel / en / ons ten quade /
Soo vast aenhangt / en 't goed' soo is verloozen /
Dat pder een in sonden wert geboozen.

8. Vraghe.

3 Hoe? sijn wy dan door d' Erfelijcke sonden
Soo gansch en gaer verdorven, en geschonden,
Dat vv' in den gront onnut sijn tot het goede,
En maer bequaem om alle quaet te broeden?

Antvvoordt.

Ja doch; ten sy wy / met Gods upthekoozen /
Hier werden door zyn Geest op nieuws herboozen.

IV. S O N D A G H.

Op de Wijsse van den 24. Psalm. Of / Op
Dochters Zions weest verheugt / etc.

9. Vraghe.

1 Doet Godt hem dan geen ongelijck,
Dat, 't geen' hem is ondoenelijck,
Hy van hem eyscht in sijne Wetten?

Antvvoorde.

Geensins / want Godt had hem als doen
Geschapen / dat hy 't konde doen /
Wanneer hy op zyn stuck maer lette /

4
2 Dan / door des Satans listigheyt /
Enenckele moetwilligheyt /
Heest hy sich selven / en 't Geslachte /
Daer hy de stronck af was en 't hooft /
Van sulcken schoonen beelt berooft /
En neer gestort in pijn en klachten.

10 Vraghe.

3 Wil Godt die Ongehoorsaemheyt,
En grouvvelijck' Afvalligheyt,
Soo sonder straffe laten heên gaen ?

Antvvoorde.

O neen ; want ober 't errif quaet /
En 't geen' hy daeglix noch begaet /
Wil hy / vertoozent / hem aen twee slaen ;

4 Ja straffen boben dien / hier na
Met 't eeuwigheyt hier / en ongena /
Met schrick / en een onepndigh beben /
Want doch / na dat de Met het noemt /
Verbloecht is hy / en gansch verdoemt /
Die niet voldoet / 't geen is geschreben.

11. Vraghe.

5 Is Godt dan geen barmhertigh Heer ?

Antwoorde.

Ja trouwens ; maer bedencht dit weer
Dat hy oock is op 't hooghst' rechtveerdigh /
En dat zijn strengen recht gebiet /
Dat / 't quaet dat tegen hem geschiet /
Gestraft werd' met de straf hem weerdigh /

6 Dat is / met sulcken straf en pijn /
Die in der eeuwigheyt sal zijn /
En nu / noch immermeer verdwijnen :
Een straf / waer door hy 't schoone licht
Van Gods berquickend' Aengesicht /
Nooit zien en sal / maer d' Hellsche pijnen.

H E T T W E E D E D E E L.

Van des Menschen Verlossinge.

V. SON-

V. S O N D A G H.

Op de Wijse van de Engelsche Fortuyn/etc. Of/Alw'
mont o Heer / is enckel soetigheyt / etc.

12. Vraghe.

1 Vermits alsdan na Gods rechtveerdigh recht
Die straf, die voort en voort duurt, op ons legt,
Wat raet om die t' ontworst'len en t' ontgaen,
En weêr in Gods genaed' en gunst te staen ?

Antwoorde.

2 Godt wil booz al / dat zijn gerechtighheyt /
En straff' / die dooz de sonden op ons leyt /
Genoegh geschie / en supber sp betaelt /
Of dooz ons selfs / of wie men daer toe haelt.

13. Vraghe.

3 Maer konnen wy doch, wy, wy arme bloen
Door onse munt, die schulden wel voldoen ?

Antwoort.

Geensins : want geen van ons daer toe en raecht ;
Maer wel / van dagh tot dagh meer schulden maecht.

14. Vraghe.

4 Is dan of hier of daer, 't sy hemelwaert,
Of waer 't mocht sijn beneden op de Aerd',
Geen Schepsel, dat Godt schiep, of sulck een Man,
Die dese schult voor ons betalen kan ?

Antvvoordt.

5 Geensins : want Godt en wil die quade schult /
Daer in wy zijn geraecht dooz eygen schult /
Niet straffen / als in die / dies' heeft gemaecht /
En hem zijn eer soo dieflijck heeft ontschaeckt :

6 Onmogelijck is 't oock / dat sulck een last /
Daer mee de mensch geduurig blijft belast /
(De toozen Godts / die eeuwiggh eeuwiggh is /
En brandt en blaecht in nare dupsternis)

7 Itan werden uptgeboert van sulck een man
Die noyt sich selfs van schult ontlasten kan :
Veel min dan / dat hy ons verlossen soude

6
Van 'tquaet/verdient door Godts geschonde trouw.

15. Vraghe.

8 Wat Middelaer staet doch voor ons als dan
Te soecken, die ons vry van desen ban?

Antwoorde.

Die inder daet een mensch is sonder schuld /
En onse straf kan dragen met gedult /

9 En groot van raedt / en meerder is in kracht
Als d' Eng'len Godts / en 't menschelijck Geslacht:
Dat is / die oock met een' sp ware Godt /
En Satans list en tegenstant bespot.

VI. S O N D A G H.

Op de wijze van den 8. Psalm. Of / Gansch
wepnig sijn de dagen van mijn leven. Ec.

16. Vraghe.

1 Waerom moet hy doch sijn, sal't gaen naer wenschen,
Waerachtigh, en te saem rechtveerdigh mensche?

Antvvoorde.

Om dat Godts Wet berepscht / dat die natuur
Die schuldigh is / de straffen oock besuur /

2 En hy / die selfs Godts Wet hadt overtreden /
En sondigh was door alle zijne leden:
Ja / niet en deed' als buyle sonden broen /
De schult niet kon door andere boldoen.

17. Vraghe.

3 Maer vvaerom moet hy noch beneven desen
IMMANUEL, dat is, Godt met ons vvesen?

Antvvoorde.

Op dat hy mocht af-keeren 't hoogste quaedt /
En 't hoogste goet ons schencken met der daet:

4 Op dat hy / door zijns Godthepts stercke schragen /
De gramschap Gods mocht aen zijn menscheit dragen /
En ons boosien met 't kleet der heyligheyt /
Daer 't eeuwigh heyl in opgewonden seyt.

18. Vraghe.

18. Vraghe.

5 Maer vwie is doch die Midlaer, die te samen
Is mensch, en oock vvarachtigh Godt, de Amen?

Antvvoordt.

Geen ander ist als Godes eygen Soon/
Geseten op zijns Vaders hoogen Troon/

6 Die ons van Godt de Vader is gegeven
Om namaels ewiglich dooz hem te leven
Tot wijsheyt / heyl / heul / en gerechticheyt /
En wat meer dient tot onse zaligheyt.

19. Vraghe.

7 Maer vvaer uyt vveet gy dat? uyt eygen driften?

Antvvoordt.

O neen: Maer uyt des Euangelys Schriften/
In't Paradijs van Godt geopenbaert/
En namaels dooz de Vaderen bekliaert/

8 Oock voorgebeelt dooz Wrons offerhanden/
End' in het laetst' der tijt/ dooz eygen handen
Van zijnen Soon/ tot Midlaer ingehult/
Ten jota toe volkomelijck verbult.

VII. SONDAGH.

Op de Wijsse van den 8. Psalm. Of/ Gansch
wepnigh zijn de dagen van mijn leven/ etc.

20. Vraghe.

1 Maer vvorden s' al door Christum dan vveer zaligh
Die door den val, en Adams schult, rampzaligh
Gevvorden sijn? dat vvoud' ick vvcl verstaen,
Eer vvy van dit, tot 't ander over gaen.

Antvvoorde.

2 Neen: maer alleen die hem dooz 't waer Geloofve
Sijn inge-ent/ en vastelijck gelooben/
Dat alles wat hy opt heeft uytgestaen/
Hy sulcx heeft tot haer zaligheyt gedaen.

21. Vrage.

3 Segt my, vvat is doch een oprecht Gelove?

Antvvoorde.

4 Is niet alleen een kennis en geloofhe/
 Waer door ick door waerachtigh houd' / en waert /
 Al wat Godt in zijn Woort heeft g'openbaert /
 4 Maer oock / een vast en sekerlick bertrouwen /
 Dat d' Hepl' ge Geest / wiens gaben noyt herouwen /
 Hier in mijn hart door 't Euangeli stont
 Dat and're niet alleen gegeven wort

5 Vergebinge der sonden upt genade
 Door Christi Krups / (daer meed' hy was beladen
 Om 't misbedrijf van ons) maer oock / dat hy
 De kracht daer van geschoncken heeft aen my.

22. Vraghe.

6. Wat heeft een Christen dan al te gelooven ?

Antvvoorde.

Al wat aen ons de Schriften Gods beloopen /
 Daer d' hepl' ge leus van ons' Belijdenis /
 Een bondigh / end' een hoort begrip van is.

23. Vraghe.

7 Hoe luyt dat doch ?

Antvvoorde.

Ik Geloof in God de Vader /

Die Hemel / Aerd / en alles schiep te gader.
 In Iesum oock / die Christus is gesept /
 Ons' Heer / zijn Soon van alle eeuwigheyt.

8 Die van Gods Geest ontfangen / en gehoozen
 Is / upt de Maegt Mari' daer toe verkozen /
 Veroordeelt van Pilaet / die hem veel leet /
 En eyndelijck de Doot van 't Krups aendeed.

9 Die oock is op den selven dagh begraven /
 En heeft de pijn van d' Hel / als d' Helsehe slaven /
 Gedragen aen zijn ziel. Ten derden dagh
 Hy weer opstont upt 't graf / en 't Son-licht sagh.

10 Hy is daer naten Hemel opgenomen
 Als Opper-Heer / tot dat hy weer sal komen /
 Om recht te doen aen aller menschen werck /
 Schoon haer in dekt of Hel / of Zee / of Serck.

11 'k Beloof oock in den Hepl' gen Geest/ en 't Wesen
 Van Vader/ Soon/ en Geest/ maer een te wesen.
 'k Beloof een heplg' en Algemeene Kerck.
 Gemeenschap van de Hepl' gen en haer Werck.
 12 Vergiffenis van alle schult en sonden.
 En/ na dat ijs en ziel sal zijn ontbonden/
 Verrijfenis van dit mijn Vleesch/ en dan
 Een leven/ dat noyt eynden sal/ of kan.

VIII. S O N D A G H.

Op de Wijse van den 113. Psalm. Of met hier regels
 op/ O zaligh hepligh Bethlehem/ etc.

24. Vrage.

1 Maer hoe verdeelt ghy doch dit al?

Antvvoorde.

In drie: 't Een is van Godt de Vader/
 En/ hoe hy dit groot-wonder-Alt
 Apt niet geschapen heeft te gader:
 Het Tweede is van Godt de Soon/
 En hoe hy ons van Satans banden/
 En zijn' afsgrijfelijken Croon/
 Verlost heeft/ door zijn eppen handen.

2 Het Derde spreekt van Godt de Geest/
 Die hepligh is in zijn' Natuure/
 En oock soodanigh is geweest
 Van eeuwigheyt/ en t' aller uure;
 En hoe hy ons/ die stinckend' zijn/
 Van onse smood' en buyle smetten/
 In waerheyt/ en niet in den schijn/
 Bestaet te hepl' gen/ en te netten.

25. Vraghe.

3 Dan aengesien daer niet en is
 Als maer een Godt in't eeuwighe Wesen,
 Met vvat verstants geheymenis
 Segt ghy daer nu vveldrie te vvesen?
 Devvijs ghy eerst den Vader noemt;

10
En dan den Soon, ons eygen Heere;
En d' Heyl'ge Geest; ja die verdoemt
Die anders van dees' vvaerheyt leeren?

Antvvoorde.

4 Hier banis d' oorsaeck/ in Natuur
Of 's werelts wijsheyt niet te binden;
Dit leert ons eenlick de Schrijftuur/
Waer aen wy ons gestadigh binden/
Daer dit geheym dus wiert verklaert
Men bele die op d' Aerde woonen/
En Godt sich selfs soo openbaert/
Dat dese Drie/ zijn drie Personen/

5 Die onderschepden zijn van een/
En niet verschepden van malkandren/
De ware Godt zijn in't gemeen
En eeuwighe d' een soo wel/ als d' and're.

Van Godt de Vader.

IX. S O N D A G H.

26. Vraghe.

Op de Wijse van den 50. Psalm.

1 Komt segt my doch? Wat meent gy door dit Woort,
'k Geloof in Godt den Vader, en soo voort?

Antvvoorde.

Dat onses Godts en Christi Vader/ (die 't
Heest altermael gemaect upt enckel niet/
En noch door zijn voorsichtigheyt en handen
Regeert/ en stiert/ en stut/ in alle Landen)

2 Om Christi wil mijn Vader is/ op wien
Ick vast vertrouwt/ dat hy my sal voorsien
Van 't geen ick hebb' aen lijf en ziel van doen;
En 't quaet/ dat hy als Vaderlijcke roen/
My opt sal in dit jammerdal toe senden/
Ten besten van mijn ed'le ziel sal wenden;

3 Vermits hy/ als een Godt almogend' sterck/
(Die noyt en staecht zijn wel begorren werck)

Het

Het selve licht doen kan ; en boben dien/
Gelijck een goet en trouwe Vader/ (wien
Het niet en schort aen zijnen wil/ en goetheyt)
Sulx oock doen wil/ aen die hem steeds te doet leyt.

X. S O N D A G H.

Op de Wijse van den 50. Psalm.

27. Vraghe.

1 Wat meent ghy hier door Gods Voorzienigheyt?

Antvvoorde.

Sijn ober-al-bijzinde mogentheyt/
Waer door hy 't geen dit groote Al ombat/
(Schoon yder een berent zijn eygen padt)
Alsoo regeert/ en stuurt met zijne handen/
Dat/ wat ons opt aentreffen mocht en banden/
2 ('t Sp loof of gras/ 't sp droogh of bochtigh weer/
't Sp spijs of dranch/ 't sp rijckdom/ smaet/ of eer/
Gesontheyt/ kranckt/ of wat het wesen mocht)
Niet by gebal ons opt wert toe gebrocht/
Maer eenelick van hem/ die alle Landen
Behoet/ regeert/ en hout in vaste banden.

28. Vraghe.

3 Waer toe of ons die kennis dienen sal,
Dat Godt soo doet ontrent dit groote Al?

Antwoordt.

Op dat/ wanneer het gaet in wint en stroom/
Wy d' ongedult vast houden by den toom;
En/ als 't ons gaet booz wint en na begeeren/
Wy danckbaer zijn den Heer van alle Heeren;

4 End' in het geen' ons noch toekomend' is/
('t Sp goet of quaet/ 't sp licht of duysternis)

Wy allesins volbuuren in het goed'/
En nimmermeer doen hallen onsen moet
Maer steeds op hem als onsen Vader/ bouwten/
En onberset dit vastelick vertrouwen/

5 Dat niet/ (oock selfs het zwaerste ongebal)

Ons van zijn trouw' en Liefde schepden sal /
Vermits al 't geen daer is / soo vast verpandt
En eeuwig leyt gesloten in zijn handt /
Dat tegen zijn beslupt / zijn wil / en wegen /
Sich niets en kan verroeren / noch bewegen.

Van Godt de Sone.

XI. SONDAGH.

Op de Wijse vanden 9. Psalm. Of / O Hoog-
ste Heer ! o eeuwig Godt &c.

29. Vrage.

1 Waerom doch draegt Gods eygen Soon
De Naeme J E S U S tot een Kroon ?
't Welck als men 't trouwlick sal uyt leggen ;
De Salighmaker is te seggen.

Antwoorde.

2 Om dat hy ons de zaligheyt
Verworven heeft en toegeseyt ;
En door zijn kostelijcke wonden
Verlost van alle onse sonden.

3 Hier toe seyt ons de waerhepts stem /
Dat nergens anders / als by hem /
De zaligheyt en is te soecken /
Al socht men die in alle hoecken.

30. Vraghe.

4 Gelooven die dan wel in hem ,
Die tegen sijn Gebodt , en Stem ,
De zaligheyt gedurigh soecken
Of in der Werelt-wijse boecken ,

5 Of by den Heyl'gen , die op d' Aerd' ,
Of hier van daen sijn Hemelwaert
By Sions Borgers en Inlanders ,
Of by haer selven , of wat anders ?

Antwoorde.

6 Gensins ; want schoon sy niet den mont

132
Soo hier/ als daer/ in 's Werelts ront /
Sijn naem / soo 't schijnt / eerbwaardigh noemen /
En zijn verdiensten stucks-wijs roemen /

7 Soo zijn sy ester in dien staet /
Waer doozse Jesum met der daet
Verloochenen/ en niet en vreesen ;
Want/ een van twee moet seker wesen /

8 Of/ dat hy 't werck der zaligheyt
Heeft onvolkomen afgelept ;
Of/ soo hy 't heeft gedaen volkomen /
Soo moeten die/ die tot hem komen /

9 Gelooven/ dat hy alles heeft
Dat haer de volle wel-baert geeft /
Die/ schoon sy liepen als de Binden
Niet bukten hem en sullen binden.

XII. S O N D A G H.

Op de Wijse van de Engelsche Fortupne. Of/
Hw' mont o Heer ! is enckle soetigheyt/ etc.

31. Vrage.

I Hoe komt, dat hem de Name Christus eert ?

Antwoorde

Om dat hy is van Godt verordineert /
En van den Geest gesalft tot een Propheet /
Die ons volkomen heeft gedaen de weet

2 Van Gods besluyt/ verborghen wil/ en raet ;
En hoe 't met 't werck van ons verlossing staet :

Om dat hy is een Priesterlick gesant /
Die dooz zijns Lijfs volkomen offerhandt /

3 Ons heeft verlost/ en noch/ gelijk men weet/
Dooz ons dooz zijn Gebedt in d' Hemel treet :

En boven dien/ ten Koning is geset /
Die ons regeert dooz zijnen Geest en Wet/

4 En oock hy 't geen hy ons verworpen heeft /
En noch van dagh tot dagh ten goede geeft
(Gelijk een Dorsten Koninghe eel van bloet)

14
Bloedknoedelijck beschut/ en wel behoert.

32. Vrage.

5 Waerom vvort ghy een Christen-mensch genaemt?

Antvvoorde.

Om dat ick dooz 't Beloof/ soo als 't betaemt /
Sijn Litmaet heet/ en my daer booz erkenn' /
En deelgenoot van zijne salvingh ben:

6 Op dat ick oock zijn Naem verhezep/ en my
Alleen aen hem ten heyl' gen offer wip' /
En loben dien my tot een vbandt stel /
Van 't bleesch/ de sond' / de Werelt/ en de Hel.

7 Om als den dagh van bechten/ en van strijt
Sal wesen aen een kant/ ick dan verblijt /
Met hem/ mijn Godt/ mach heerschen eeuwighlijck /
Belijck een Vorst en Koning in zijn rijck.

XIII. S O N D A G H.

Op de Wijse handen 100. Psalm. Of Wi hebben de
Princen haren wensch Ec. Of/ Komt laet ons
met de Herders gaen Ec.

33. Vrage.

1 Waerom vvort hy genaemt Gods Soon;
En, 't geen noch hooger gaet van toon
Gods Eengebooren Soon? Daer vvy
Soo vvel Gods Kind'ren sijn als hy?

Antvvoorde.

2 Daerom/ dat hy/ en hy alleen/
En nebeng hem oock anders geen
Gods eygen Soon/zijn Beeltenis /
En Sone van Naturen is;

3 Maer wy alleen om zijnent wil/
Vermits het hem alsoo gebil/
Tot kind'ren Godts als van de straet
Sijn opgenomen in genaed'.

34 Vrage.

4 Maer vvaerom geeft g' hem noch deef' eer

Dat

15

Dat hy genoemt wert onsen Heer?
Daer hy door 't scheppen van 't groot Al
Een Heer en Meester is van al?

Antvvoorde.

5 Om dat hy door zijn dierbaer bloet /
En niet door eenigh Werelts goet /
't Sp gout of silver / of pet wat
Dat hy de Mensch wert hoogh geschat

6 Ons heeft verlost van d' oberlast /
Daer pder onser was aen vast /
Endaer de Satan en de Sond
Ons me geboept had en gewondt /

7 Soo dat hy dies met goede re'en /
Da 't recht der Volck' ren in't gemeen /
Ons tot zijn epgen heeft gemaect /
En aen dien titel is geraecht.

XIV. SONDAGH.

Op de wijsse van 't Vader onse / of 117. Psalm.

35. Vraghe.

1 Maer vvaerom voegt ghy noch daer by,
Dat Jesus, Godes Soon, dat hy
In 's Moeders Lichaem van den Geest
Voormaels ontfangen is gevveest?
En dat sy, die hem heeft gebaert,
Een Maget vvas, en ongepaert?

Antvvoorde.

2 't Is om te toonen / dat de Soon /
Die eeuwigh sit op 's Vaders Troon /
En blijft het geen' hy boormaels was
Waerachtigh Godt / niet traegh of ras /
Maer / op het boor-bestemde uur /
Heeft aengenomen onse Natuur

3 Niet upt de Locht / noch ander goet /
Maer upt Mariaas bleesch en bloet /
Maer van de Werclier is geweest

De ware Godt/ de Heyl'ge Geest/
Op dat hy mensch/ en oock daer by
Het ware Zaet van Davids sy/

4 Zijn Broederen/ 't sy arm of rijk/
In alles t'enemael gelijk/
Behalven dit/ daer in hy haer
In 't minste niet gelijcken waer
't Welck is/ dat hy noyt schuldigh stont
Alend' alderminste smet en sond'.

36. Vrage.

5 Maer segt ons doch vvat nuttigheyt
In 't gene ghy ons hebt geseyt
Van dese sijn' Ontfangenis
En menscheyt, opgesloten is?

Antvvoorde.

Dees'/ dat hy als mijn Middelaer/
De sonden/ die ick booz en naer

6 Bedreven hebb' met lijf en ziel/
Endaer ick menighmael in viel;
Oock die ick boozmaels hebb' geerst/
En by ons blijft tot dat me sterft/
Met zijn volkomen heyligheyt
By Godt bedeckt/ en booz me pleyt.

XV. S O N D A G H.

Op de Wijse van den 103. Psalm.

37. Vraghe.

1 Maer vvat verstaet ghy doch door 't woort Geleden?

Antwoorde.

Dat hy aen Lijfen Ziel/ in al zijn leden/
Den ganschē tijt die hy hier heeft geleest/
En alder meest op 't eynde van zijn leven/
(Daer alle dingh hem schriicken deed' en beben)
Den toezē Gods booz ons gedragen heeft/

2 Op dat hy booz zijn Doot en bitter lijden/
Van alle ramp en bloeck ons souw bezejden;

En door zijn Offerhandt aen't kruys volbrocht /
Ons Godes gunst / en brede deed' verworven /
Om in't geloof gerustelick te sterben /
En ons soo 't eeuwigh heyl weer geben mocht.

38. Vraghe.

3. Maer segt me doch? Waerom heeft hy geleden
In't Recht-huys van Pilaet, dien over-wreeden?

Antvvoorde.

Op dat hy daer veroordeelt sonder schult /
Ons van Godes strengly gericht / en 't helsche lyden
Dat op ons lach / volkomen souw bezyden /
Endragen / dat wy mosten / met gedult.

39. Vraghe.

4. Is dat wat meer, en grooter van gewichte,
Dat Jesus is gekruyst door het Gerichte,
Als of hy waer heel anders omgebracht?

Antvvoorde.

Ja doch; want soo ben ick ten vollen seker /
Dat hy dien Bloeck die op my lach / dien beker /
Gedroncken heeft; want 't kruys den bloeck aenbrocht.

XVI. S O N D A G H.

Op de Wyse / Godt is mijn licht wien soud'
ick breefen etc. Of de 10. Geboden.

40. Vraghe.

1. Waerom moest Christus selver sterven,
En alsoo diep vernedert sijn?

Antvvoorde.

Om dat dees Drie niet konden berben
Haer recht / tot weeringh onser pijn;

2. Door af / vereyschte sulcken lyen
Godes straffende gerechtigheyt;

Soo hadden oock de Propheten
Dit soo wel duydelyck voorsept;

3. Waer by dan komen onse sonden /
Onepndigh in getal / en loon /

8 Waer booz me niet betalen konde
Als booz de Doot van Godes Soon.

41. Vraghe.

4. Waerom doch is hy oock begraven?
En 't graf besegelt met het wasch?

Antwoordt.

Om ons met dese troost te laben/
Dat hy getwis gestorven was.

42. Vraghe.

5. Dewijl dan Christi doot, tot boete
Van onsen doot, dus is geschiet,
Hoe komt, dat wy noch sterven moeten,
Daer doch sijn doot, des Doots doot, hiet?

Antwoorde.

6 Ons sterben is gansch geen betalen
Dooz onse sonden/ als zyn doot /
Maer af te sterben alle qualen
En dooz te gaen in Abzams schoot.

43. Vrage.

7 Maer segt me doch 't wat nuttigheden
Wy noch al meer uyt Christi doot
En 't lijden dat hy heeft geleden
Verkrijgen, tegens Zielens-noot?

Antvwoorde.

8 Dat d' oude mensch/der sonden slabe/
Hyt kracht van zynen doot aen't kruys /
Met hem gekruysst wert en begraven /
En als vermaelt tot stof en grups;

9 Op dat des bleeschges boose lusten
Niet meer bekomen d' overhandt /
Maer wy ons selfs in hem verlusten
Met danckbaerheyt ten offerhandt.

44. Vraghe.

10 Waerom volgt doch, dat hy ter Hellen
Noch boven dien is neer gedaelt?

Antvwoordt.

Op dat ick my ter neder stelle/

Wanneer mijn Ziel wert als vermaelt/

11 En trooste met die bitt're smerten/
Dien angst/ en grouwelyjcke pijn/
Die hy geboelt heeft aen het herte/
Tot mijner Zielen Medicijn/

12 Bysonder die hy heeft geleden
Wanneer hy in het Hof ken was:
Daer door hy my/ en all' mijn' leden
Verlost heeft van het Hetsch gebas.

XVII. S O N D A G H.

Op de Wyse van den 5. Psalm.

45. Vraghe.

1 Wat nut u dat hy is ontbonden,
En van den dooden opgestaen?

Antvvoordt.

Dat hy de doot van nu af aen
Geheel en al heeft vast gebonden/

Jagansch verflonden/

2 Op dat het geen hy hadt bekomen
Door 't Krups/ en zynen bitt'ren doot/
Hy ons in onse meeste noot.

De hzucht daer van souw doen toe komen/

Om niet te schromen;

3 Op dat hy ons noch boort souw geben/

Dat w' in de kracht van dit zyn werck/

Met all' de Leden van de Kerck/

Oock opgeweckt/ tot beter leven

Ons soudengeben.

4 Soo is zyn opstaen med' ons allen

Die hem zyn ingelijft/ een pandt/

Van dat wy oock soo naderhandt

Berrijsen sullen/ en steets hzallen

Met d' Al in Allen.

XVIII. SONDAGH.

Op de wijsse vanden 100. Psalm. Of 134.

46. Vrage.

1 Wat meent gy door sijn Hemel-vaert?

Antvvoorde.

Dat hy van d' Aerde Hemelwaert /
Dooz 't oogh end' in het klaer gesicht
Der Jongeren is opgelicht /

2 En dat hy daer ons oock behoet /
Tot dat hy komen sal/ en moet /
Om 't Recht te spreken ober al
Van die niet leeft/ of leven sal.

47. Vraghe.

3 Is dan door dese Hemelvaert
d' Heer Christus niet meer op de Aerd'?
Sprack niet sijn eygen Mondt dit Woordt
'k Sal by u blijven voort en voort?

Antvvoorde.

4 Hy is waerachtigh mensch en Godt/
En na sijn menscheit / is hy tot
Des Werelts eynde by ons niet /
Gelijck men dooz bebindingh siet;

5 Maer na sijn Majesteit / en Geest/
En is hy noyt van ons geweest;
Soo sal hy oock niet sijn genae
Noyt van ons wijcken booz of nae.

48. Vraghe.

6 Maer soo de Menscheydt niet en is
Alwaer de Godtheydt is gewis,
En valt van die natuuren, dan
Geen scheydingh die men mercken kan?

Antvvoorde.

7 Neen; mits de Godtheydt ober al
En onbegrijplich is / soo sal
Wel volgen / dats' haer verder sprekt
En hier en daer sich meer upthept /

8 Als Christi Jesu Menscheydt / mager
Dit blijft oock seker ende waer /
Dats' ebenwel aen die beklijft /
En personeel ver-eenight blijft.

49. Vraghe.

9 Wat nut u Christi Hemel-vaert?

Antvvoorde.

Dat hy aldaer is Hemel-waert /

Om hy den Vader / ons te sijn

Een boozspraeck / end' een Medicijn ;

10 Dat hy ons Hooft en onderpandt

Daer sijnd' / ons / als niet eygen Handt /

Te sijner tijdt oock brengen sal

In't boll' besit van't eeuwich al ;

11 Dat hy ons door zijn Geest / en kracht /

(Die ons alhier wert toe gebracht)

Doet soecken / 't gene boven is

En niet in dese Wildernis.

XIX. S O N D A G H.

Op de Wijse van't Vader onse / of den 117. Psalm.

50. Vrage.

1 Hoe sit hy aen Gods Rechterhant ?

Antwoorde

Soo / dat hy in het Hemelsch lant

Geboert is / om te sijn het Hooft

Van't Volck / het welck in hem geloof /

Want doch de Vader alle dingh

Door hem regeert / gansch sonderlingh.

51. Vraghe.

2 Wat nut brengt ons de heerlijkheydt

Die in ons Hooft verborgen leyt ?

Antvvoorde.

Dat hy in ons die gaben stoot /

Maer door men als verhemelt woort /

De gaben / die de heyl'ge Geest

22 **Sijn' Leden schenckt van minst tot meest ;**

3 **Doch/ dat hy door zijns Godthepts kracht /**
En onberwinnelijke macht /
Ons steeds beschermt/ en trouw bewaert
Soo tegen die/ die op de Werd' /
Als in de Locht/ of waer 't oock sy
Ons Lijf en Ziel zijn tot partij.

52. Vraghe.

4 **Wat troost u, dat hy aen dien dagh**
(Die groot noch kleyn voorby en mach)
Sal komen met der Englen schaer ,
Om recht te doen in 't openbaer?

Antwoorde.

Dat ick in alle droefenis
Die 't kint Gods onderworpen is /

5 **Met een verheben hooft/ als dan**
Ten Rechter sien sal mijnen man /
Die van te vooren/ soo gewondt
Door my in Godes Dierschaer stondt /
En al den bloeck dien ick besat /
Op zijne Ziel geladen hadt ;

6 **Die zijnen Opant/ en de mijn /**
Sal werpen in de Helsche pijn /
Daer wringingh wesen sal van d' handt /
En knerssingh van de scherpe tant ;
Doch my met 't upberkoozen Volck
By hem opnemen door een Wolck.

Van Godt de H. Geest.

XX. S O N D A G H.

Op de Wijse vande Engelse Fortuin/ of 93. Psalm.

53. Vraghe.

1 **Wat is doch u geloof van d' heyl'ge Geest?**

Antvvoordt.

Dat hy/ van voór de eeuwen/ is geweest

Waer

22
Waerachtigh Godt/ geseten met de Zoon/
En Vader/ op de selve Godthepts Croon.

2 Oock/ dat hy my voorz aller eentwen tijt/
Tot Satans schrick/ en aller boosen spijt/
Geschoncken is van Godt/ om aen mijn hert
(Dat andersing beladen is met sinert/)

3 Doorz 't waer Geloof te binden al dat goet
Dat hy verdient heeft doorz zijn kost'lijck bloet/
En boben dien geduurigh my bewaer
Soo tegen lijfs/ als tegen ziels gebaer.

XXI. SONDAGH.

Op de wijze van de Engelse Fortuyn/ of 93. Psalm.

54. Vraghe.

1 Wat 's u geloof van d' Algemeene Kerck?

Antvvoordt.

Dat Godes Zoon/ doorz een genadigh werck/
Hem een Gemeent' upt 't menschelijck Geslacht
Verkoozen heeft/ en doorz sijn Woordt/ en Kracht/

2 In eenigheddt van 't waer' Geloof vergaert/
End' op het best behoet/ en trouw bewaert/
Waer van ick ben een Titmaet toebereydt/
En blijven sal tot in der eeuwigheidt.

55. Vraghe.

3 Verklaert my nu, en segt my, wat te recht
Der heyli gen Gemeenschap is gesegt?

Antvvoordt.

Dat pder een/ die Christo Jesu leeft/
Aen al sijn goet en heyl gemeenschap heeft:

4 Ten and'ren/ dat oock elck hem schuldig acht/
Die gaben/ die hem Godt heeft toegebracht/
Tot Zaligheddt/ en nut van Christi Leen/
Soo veel hy kan/ gewilligh te besteen.

56. Vrage.

5 Segt wat ghy door 't vergeven van het quaet,
('k Meen 't quaet van all' uw' sonden) hier verstaet?

Dat Godt/ siend' hier zijns Soons genoeghdoen aen /
(Daer med' hy heeft zijns Vaders wil voldaan)

6 Mijn sonden/ en mijn sondelijcken aert /
Die my aenhangt soo langh ick leef op d' Werld' /
En daer ick met een lust en kloecken moet /
Soo langh ick adem schepp' me strijden moet /

7 Popt heugen sal / maer wel upt zijn genae
Des Heeren hepligheyt/ het gae soo 't gae /
My geben sal/ op dat ick booz' t Gericht
Popt koom' / maer blie zijn toornigh aengesicht.

XXII. S O N D A G H.

Op de Wijse van de Engelsche Fortupne / of / Uw'
mont o Heer ! is enckel soetigheyt etc.

57. Vrage.

1 Wat voor een troost geeft dit, wanneer ick lees
Of segg' , 'k Geloof d' opstandingh van mijn Vleesch ?

Antvvoorde.

Dat niet alleen de Ziel/ van sonden aen /
Als' upt het Lijf verhuyst/ tot Godt sal gaen ;

2 Maer oock het vleesch/ door Christus Jesus kracht
Sijnd' opgeweckt/ en weer by een gebracht /
Het heerlijck Lijf van Jesus/ niet in schijn /
Maer in der daet/ volmaecht gelijck sal zijn.

58. Vraghe.

3 Segt my, wat troost u dien Artikel geeft ,
Die vast stelt , dat m' hier na voor eeuwich leeft ?

Antvvoorde.

Dat/ nademael ick nu in dit mijn hert
Maer een begin daer van gebwaer en werd' ;

4 Ick na dees' tijt (om Godt te geben lof)
Besitten sal een brengh/ diens heyl' ge stof /
Popt ooz en heeft gehoozt/ noch hert gebat /
Noch oogh gesien/ noch yemant hier besat.

Op de Wijse banden 50. Psalm.

59. Vraghe.

1 Wat baet het u, dat j' al wat is geseyt,
Oock soo geloofst, en over al verbreyt?

Antvvoordt.

Dat ick vooz Godt/ die 'k vooz mijn Vader ken/
In zijnen Zoon geheel rechtbeerdigh ben;
En/ boben dien/ een erfgenaem van 't leven/
Dat my van eeuw tot eeuw al is gegeven.

60. Vraghe.

2 Hoe sijt ghy doch rechtveerdigh voor Gods Troon?

Antvvoorde.

Alleen dooz 't waer' Geloof in zijnen Zoon/
Soo dat/ schoon mijn Gewisse my beklaege/
Dat ick niet heb gedaen dat hem behaegt/
Maer tegen all' zijn' heplige Wetten waerlick
Gesondigt hebb' / helaes! seer groof en zwaerlick/

3 En noch al voozt (die mijn nature ken)

Tot alle boos hept sterck genegen ben;

Hy ester/ buyten 't geen ick hebb' verdient/

Hy lout're gonst/ my toepast en verliet

't Volkomene rantsen/ van mijnen Heere/

En witte Keursteen/ Priesterlijcke kleeren/

4 Als of ick seifs noyt sonden had gedaen/

Of yet vooz hem/ dat dwaeslick was/ begaen;

Ja/ of ick al de Wetten had betracht/

Die hy vooz my volkommen heeft volbracht;

Soo verr' ick maer die weldaet en genade/

Dooz 's herten waer geloof my maeck te stade.

61. Vrage.

5 Maer waerom segt ghy doch dat ghy door geen
Als 't vvaer Geloof, rechtveerdigh vvert alleen?

Antvvoorde.

Niet/ dat ick dooz de deugt/ glans/ en waerdij
Van mijn geloof/ vooz Godt rechtbeerdigh zij;

Maer daerom/ dat alleen hoor Godes Oordeel/
Tot mijn/ en tot mijn Ziels onepndigh hoordeel/
6 De hepligheyt des Heeren Christi/ 3p
't Genoeghdoen/ en gerechtigheyt hoor my:
Ja/ dat die mijn rantsoen gelt souden zijn/
En ick/ doch niet als maer hoor dese lijn
(De hant van 't waer' Geloof) all' die weldaden
Nemen kan/ en maecken my te stade.

XXIV. S O N D A G H.

Op de Wijse van den 12. of 110. Psalm.

62. Vrage.

1 Waerom en kan het doen der goeder vvercken,
Die in ons oog soo blinckend' sijn en schoon,
Niet stuckvvijs, of geheel, den Leen der Kercke
Verstrecken tot betalingh voor Gods Troon?

Antvvoorde.

2 Daerom/ dat 't geen bestaen sal hoor 't Gerichte
Van Godt/ die soo rechtbeerdigh richt/ en net/
In het balans van 't Heplighdoms gewichte
Moet staen/ dat niet een aeg' stry met de Wet;

3 Daer andersins/ oock onse beste daden
Soo langh wy hier in desen leben sijn/
Gansch onbolmaeckt/ ja bol van kromme paden
En als een buyl weghwerplich kleet en sijn.

63. Vrage.

4 En konnen dan de vvercken niet verdienen
Die Godt beloont soo hier als oock hier nae?

Antvvoorde.

Hier in sal ick op staende boet u dienen;
Dien loon niet uyt verdienst is/ maer genae.

64. Vrage.

5 Maer maeckt die Leer' geen sorgeloose menschen?

Antvvoorde.

O neen; want 't is onmoog'lick/ dat die geen'
Die hoor 't Geloof/ dat niet en kan berispen/

Gods Soon zijn ingeplant/ en met hem een/
6 Niet t' zijner tijt te doorschijn souden brengen
De vruchten/ die Gods Geest door eygen handt
(Oock dan/ wanneer de wint en dagen strengen)
Tot danckbaerhepts bewijs heeft ingeplant.

Van de H. Sacramenten.

XXV. SONDAGH.

Op de Wijse van de tien Geboden/ of/
Soo Christelijcke Jongelingen etc.

65. Vrage.

1 Nadien wy dan door 't waer Geloove
Aen Iesus Christus gaven réen,
Van waer komt dat Geloof? van boven,
Of uyt ons selven, van beneen?

Antvvoorde.

2 't Komt van Gods Geest/ uyt Sions tenten/
Die dit geloof in d' herten werckt/
En door de Heyl'ge Sacramenten/
In ons hoe lanx hoe meer versterckt.

66. Vrage.

3 Segt doch wat sijn de Sacramenten?

Antvvoorde.

't Sijn Zegelen/ die door geen Wet
Van eenigh mensch/ of uyt gewente/
Maer van Godt selfs zijn ingeset;

4 't Sijn Zegelen/ en ware tek'nen/
Die heyligh zijn/ en sichtbaerlijck/
En/ (na men sekerlijck kan tek'nen)
Geen hebben ergens haers gelijck/

5 Op dat Godt door het wel gebrypcken/
Best leer'/ en zegel/ doe verstaen/
Maer door als dan in ons ontlupcken
Des Euangeliums gena'en/

6 (Croost door vergebing van onse sonden/

28
En al wat 't eeuwigh leven geeft /
In 't eenigh offer opgebonden
Dat Christus eens geoffert heeft.)

67. Vraghe.

7 Zijn dan het Woort, en Sacramenten,
Daer toe alleenlijck ingestelt,
Om dit in ons Geloof te prenten,
Dat hier alleen 't soen-offer gelt

8 Dat aen het kruys was op gehangen,
Waer door het alles is volbracht,
Wat oyt belooft, en met verlangen,
Van d'arme sondaer wert verwacht?

Antvvoorde.

9 Ja doch; dit wert ons klaer beschreven
In 't heyligh Euangelium /
Dees' troost de Sacramenten geben /
Aen Gods geloobigh heylighdom /

10 Dat door de eenig Offerhande
Van Christus aen het Kruys geschiet /
De saligheyt in onse handen
Gelebert wert/ en anders niet.

68. Vraghe.

11 Maer segt doch, hoeveel Sacramenten
In d'opper-toe-geruste sael,
Hy stelt in desen Testamente?

Antvvoorde.

Maer twee; den Doop en 't Abontmael.

Van de H. Doop.

XXVI. SONDAGH.

Op de Wijse van den 51. Psalm.

69. Vrage.

1 Hoe wert ghy inden heyl'gen Doop vermaent,
Dat Christus kruys, en eenig' Offerhande
Aen't kruys volbracht, wegh-neemt u schult en schande,

En

En u den wegh tot 't eeuwigh leven baent ?

Antwoorde.

Soo/ dat hy by het sichtbaer Water-badt/
(Verordineert by hem tot mijnen goede)
Oock heeft gesept/ dat ick van 't sondigh vat
Dooz zijnen Geest en kostelijcken bloede

2 Sooder seker/ en oock soo onseylbaerlijck
Bereynigt ben/ en supber afgewassen/
Als permant opt dooz schoone waterplassen
Bereynicht wert van eenigh drabbigh slijck/
Of wat dooz stancck het sy en buyligheyt
Daer me Gods Beelt (gesept de witte kleeren)
Besoetelt was/ als in buyl bloet gelept/
Seer walgelick dooz d'ooen van den Heere.

70. Vraghe.

3 Wat 's dat geseyt, door Christus Iesus Geest,
En dierbaer bloet, te werden afgewasschen?

Antwoorde.

't Is/ uyt genae dooz zijn bebloede plassen
Die hy aen 't Kruys uytgoot/ (als 't offer-beest
Dat dooz dees' tijt in 't oude Testament
Geslachtet wiert) bergebinge der sonden
Te krijgen in zijn Naem/ om met Gods Bend
Sijn lof/ en prijs/ dooz eeuwigh te verhonden:

4 't Is boben dien/ oock tot een nieuwen staet
Dooz Christus Geest en bloet herbozmt te worden/
Op dat wi hoe lanx hoe meer ons selven pozden/
De sonden af te sterben met der daet/
Om hier alrijt reyn en onstraffelijck
Als dooz zijn oogh/ en aengesicht te wand'len/
En/ ober al in alle dingh/ gelijck
Sijn liebe Soons/ en Dochteren/ te hand'len.

71. Vraghe.

5 Waer heeft ons doch Godts Lieve Soon beloofst,
Dat hy ons door sijn Geest, en roode plassen,
Sooder sekerlick sal reynigen en wassen,
Als m' ons wel eer gesprengt heeft op het Hooft?

Ant-

Antwoorde.

't Geschiedt/ ter plaets daer hy dit Waterbadt
 Heeft ingeset/ en seyt/ gaet doopt' alt'samen
 (Sp zijn dan waerse zijn op 's werelts padt)
 In 's Vaders/ 's Soons/ en 's Heyl'gen Geestes namen ;
 6 Soo wie gedoopt sal zijn/ en recht geloofst/
 Die sal het heyl onsepsbaerlick be-erven/
 En die soo niet en doet sal eeuwigh sterben/
 En van dat heyl hem seker sien berooft :
 Soo wert oock sulx beloofst/ alwaer Gods woort
 Door zijnen Geest/ en zijner knechten monden/
 Het doopsel noemt het Badt der weer-geboort/
 En nebens dien/ de reynigh onser sonden.

XXVII. SONDAGH.

Op de wijsse van de Engelsche Fortupne/ of Psalm 93.
 Of Hw' Mont o Heer! is enckel soetigheyt Ec.

72. Vraghe.

1 En wert dan niet dat sienlick Water-Badt
 Voor 't reynigen der sonden selfs, geschat?

Antwoort.

O neen; dat werck door Christus bloet geschiet
 En door zijn Geest alleen/ en anders niet.

73. Vraghe.

2 Waerom noemt dan de Geest den Doop het Badt
 Van onse we'er-geboort, en boven dat
 d' Afwassingh vande sonden die vvy doen,
 En ons, helaes! soo veele rampen broen?

Antvvoordt.

3 Om dat/ gelijk des Lichaems vuyghheyt
 Dat ober al ons aengebaken leyt
 Door water afgewassen wert; het bloet
 En Christus Geest oock soo de Zielen doet.

4 Noch meer; vermits hy door dat onderpandt
 Ons toonen wil/ dat hy van zijne kant
 Ons soo gewis wascht door zijn Geest en bloet

Als 't water sulx ontrent het Lichaem doet.

74. Vrage.

5 Ist vvel dat m' in Godts heylige Gemeent
Den Kinderkens den Christen - Doop verleent?

Antvvoorde.

Ia doch; om dats' in Gods verbont/ soo wel
Bestelt zijn als een ander out gesel/

6 Om dat soo wel door Christus bloet/ aen haer
Verlossingh wert beloofst van ziels gebaer/
Als dien/ die langh haer minder jarigheyt
Door jaer en dagh al hadden opgeseyt.

7 Om dat Gods Geest/ die het geloobe werckt/
Soo wel in haer daer door 't geloof versterckt/
Als die out is/ of een volwassen man
Die reets de vrucht daer van geboelen kan.

8 Om dat soo wel in 't nieuwo/ als out verbont/
Van Godt aen haer een teken wert vergont
Waer door men wert een onderschept gewaer/
Soo tusschen 't Volck dat Godt niet kend' / als haer;

9 Want doch in plaets van die Besnijdenis/
De Doop in 't nieuwo Verbont gekomen is;
Waer upt dan blijktt/ soo kilaer gelijk den dagh/
Dat niemant haer den Doop onthouden mach.

Van het H. Avontmael.

XXVIII. S O N D A G H.

Op de Wijse van den 23. Psalm.

75. Vraghe.

1 Segt, hoe vvert gy in 't Avontmael des Heeren
(Dat hy heeft ingestelt tot sijnder eere)
Verskert, dat sijn' eenig' Offerhande
Eenmael aen 't Kruys geschiet door Moorders handen,
Ten goeden is van u, en dat gy mede
Aen 't schoon besit van al zijn goet sult reeden?

Ant.

Antwoorde.

2 Dus/ dat hy heeft gewilt/ dat wy/ geseten
 Men zijnen Disch/ daer waerdigh souden eeten
 Van 't Broot dat daer gebroken wert/ en drincken/
 Van dien vergoten Wijn die m' in souke schincken/
 En weten/ dat/ soo seker als dien Beker
 En Wijn geschoncken wert/ dat oock soo seker

3 Zijn bloet voor my is aen het Krups vergoten;
 En/ als het Broot voor zijne Dis- genooten
 Gebroken wert/ ick my versiekt houwe/
 Dat hy voor my zijn Lijf/ ter goeder trouwe/
 Heeft aen het Krups doen nagelen en brenen/
 Ja allesins met smert en stael door- steken/

4 En boven dien/ dat hy met zijnen bloede/
 En lijf en ziel/ soo seker laest ten goede/
 Als ick aldaer de waerd' en diere panden/
 (Dat Broot en Wijn) ontfangh upt Dienaers handen/
 En met mijn mont/ die beyde kom' te nutten
 Om mijn Geloof daer door te ondersteuten.

76. Vraghe.

5 Wat is 't geseyt, 't gekruyste lichaem eten,
 En drincken sijn vergoten bloedigh svecten?

Antwoorde.

't Is/ niet alleen/ met een geloobigh herte
 (Ter sonden boet) aenbeerden zijne smerten/
 En/ door dien wegh bekrrijgen 't eeuwighe leven/
 Ons upt genae door zijn verdienst' gegeven;

6 Maer boven dien/ oock door Gods Geest (die beyde
 In hem en ons blijft wonen/ sonder schepden)
 Soo met zijn Lijf te werden t' saem gebonden/
 Dat/ schoon wy hier op aerden zijn bebonden/
 En hy Gods Croon besit/ wy ester/ leden
 Soo van zijn lijf/ als Geest/ zijn hier beneden.

77 Vraghe.

7 Waer heeft hy doch beloofd door zijne gaven,
 (Sijn Lichaem en sijn bloet) onse Ziel te laven
 Soo seker, als vvy daer ter neer geseten,

Dien Wijn en 't Broot, t' saem drincken ende etem
Antvvoorde.

Ter plaets daer hy dit Mael heeft ingestelt/
End' in't getal der Gasten ons getelt :

8 Ter selber nacht/ wanneer hy loiert verraden
Van Satans snood gespuys/ en zijnen Zade/
Nam hy dat Broot/ en/ als hy 't had gebroken/
End' het Gebedt daer ober uyt gesproken/
Sepd' hy/ dat is mijn Lijf dat booz het leste
Gebroken wert/ eet dat tot ulwen beste ;

9 Soo nam hy oock na 't Mael den heyl' gen Beker
En sepd ter stont daer op/ dit is boozseker
Het nieuwe Verbont in mijnen heyl' gen bloede ;
Soo baech gy daer van drinckt ulw' Ziel ten goede/
Soo denckt aen my/ mijn doot/ en helsche pijnen/
Tot dat ick aen dien dagh weer sal verschijnen.

10 Dit wert ons oock verhaelt/ daer d' heyl' ge Paulus
(Die boozmaels was geweest een wrede Saulus/)
Den Beker en het Broot noemt een gemeenschap
Van Christus bloet en lijf/ als 't waer/ een eenschap :
Want/ mits het is een Broot/ soo zijn wy vele
Een lijf/ alsoo w' aen een Broot t' samen deelen.

XXIX. S O N D A G H.

Op de Wijse van den 24. Psalm / Of / Gy
Dochter Zions weest verheugt / etc.

78. Vrage.

1 Wert dan uyt Broot, en uyt den Wijn,
Niet, of figuurlick of in schijn
Maer eygentlick, dat is, in wesen
Sijn ware Lichaem en sijn Bloet,
Gelijck't MARIA heeft gevoedt ?
Dat sal nu hier de vrage wesen.

Antvvoorde.

2 Neen ; maer gelijk het Waterbadt /
Daer mee de Dooplingh wert bespat /

In Christus bloet niet wert verandert /
Soo is 't oock met het broot gewis /
Dat daer van 't ware teken is /
En als een openbare Standert /
3 Niet tegenstaende / m' is gewoon /
Het Lichaem van Gods liebe Soon /
(Na d' eigenschap der Sacramenten /
En Zegelen van 't out verbont
Den Vaderen van outs vergont /)
Alsoo te noemen en te prenten.

79. Vrage.

4 Waerom of Christus dan dit doet ,
Dat hy den Beker noemt sijn Bloet ,
En 't Broot sijn Lichaem ? dit 's de Vrage.

Antvvoort.

Om ons te toonen / dat / gelijk
Het Broot en Wijn / dit tijdelijck
En broose Lichaem onderschragen /
5 Sijn bloet en Lichaem op die wijs
Oock zijn de rechte ziele-spijs /
Apt enck'le gunst aen ons gegeven /
Om in haer geestelijcke kracht
Dooz 't waer geloof te zijn gebzacht /
Tot d' hoop van 't eeuwig saligh leven.

6 Godt toont sijn goetheit boven dien /
Wanneer dat wy die zeg'len sien /
En die met onse monden nutten /
Dat w' onse zielen aldermeest
(Dooz mede werckijng van sijn Geest)
Met dees' gedachten onderstutten /

7 Dat wy soo waerlick aen sijn Bloet /
End' aen sijns Lichaems offer-goet /
Deel sullen hebben / ende reeden /
Als of het geen' hy heeft gedaen /
Wy selber hadden uptgestaen /
En aen 't verbloeckte hout geleden.

Op de Wijse van de Engelsche Fortupne / Of
 Uw' mont / o Heer ! is enckel soetigheyt / etc.

80 Vrage.

I Segt my wat voor een onderscheyt daer is
 Van 't Avontmael, en van de Paepsche Mis ?

Antvvoorde.

Het Avontmael leert ons wel dupdelijck /
 Dat wy byz zijn van 't Hellsch en sondigh sijck
 2 Dooz d' offerhandt / die Christus dooz zijn kracht
 Men 't nare Krups volkomen heeft volbracht /
 En datwe dooz zijn Geest / die in ons blijft /
 Hem t' aller tijt / en nu / zijn ingelijst /

3 Die na zijn menscheyt niet meer is op d' Aerd
 Maer sit aen d' hant zijns Vaders Hemelwaert /
 Alwaer hy oock van ons / niet in den schijn
 Maer in den Geest wil aengebeden zijn.

4 In tegendeel / soo leert de Miss' / dat niet
 Dooz 't Offer / eens aen 't Krups geschiet /
 De sonde rupmt ; ten sp / men dooz gewis
 Van dagh tot dagh hem offert in de Miss' ;

5 Oock / dat hy selfs is in dat broot en wijn /
 En daerom oock daer aengebeen moet zijn
 Op sulcken trant en wijs' gelijk nie bidt /
 Den waren Godt / die in de Heem'len sit ;

6 Soo dat de Miss' / in haren Paepsen geont
 Niet anders is / als Satans snoode vont /
 Waer dooz men d' een' en eenig' Offerhandt
 Van Christus gansch vertreet / en maekt te schandt /

7 En niet geloost / dat hy alleen dooz 't Krups
 Ons heeft verlost van 't eeuwig' hellsche krups ;
 Waerom oock recht gedoordeelt wert / dat sy
 Niet is als een verbloecht' Afgoderij.

81. Vrage.

8 Dat Avontmael voor wien is 't ingestelt ?

Antvvoorde.

Dooz die/ die om haer sonden zijn ontselt/

En ebenwel vertrouwen/ datse haer

Vergeben zijn met Christus heyl'ge Schaer/

9 Om Christus wil/ die dooz zijn kruys/ en straf/

't Gebleven quaet bedeckt/ en wischet het af/

Begerigh zijnd' haer leven lanx soo meer

Te betren ten dienst van haren Heer.

10 Maer/ wat belangt de Hupchelaers/ die haer

Van onsen Godt af wenden dooz en naer/

Die eten/ en die drincken/ dooz gewis/

Het oordeel Gods en de verdoemenis.

82. Vrage.

11 Is't dan wel nut ten desen Avontmael

Te laten gaen dat volck, diens vuyle tael

En leven, is gelijk der boosen rot?

En verre doen de vrees van onsen Godt?

Antvvoorde.

12 Gansch niet/ want dooz dien weg/ wert Gods verbont

Geschonden en onteert tot in den gront/

En gansch en gaer zijn gramschap opgeweckt/

En ober al het Volck ter straf ondeckt;

13 Dies oock de Kerck/ (na der Apost'len raet

En Christus wil) verplicht is/ met der daet

Haer/ tots haer selfs recht betren/ te gelijk

Te weeren/ dooz de Sleutelen van't Rijck.

XXXI. SONDAGH.

Op de Wijse van de Engelsche Fortunne / of
 Uw' mont o Heer! is enckel soetigheyt/ Ec.

83. Vrage.

1 De Sleutelen des Rijckx welck sijn die dan?

Antvvoorde.

De Prekingh van Gods Woort/ en Christen Ban/

Waer dooz 't Rijck op/ en toegesloten wert/

Alen die geloost/ of stubbigh is van hert.

84. Vra-

84. Vrage.

2 Hoe wert door 't Woordt van 't nieu w Verbondt,
Ontsloten en gesloten, te gelijk? (Gods Rijck;

Antvvoordt.

Als die in Godt geloofst / wert aengeseyt /
En opentlijck in Christus naem verbruypt /

3 Dat hem / soo vaerck als hy Gods heyligh Woort /
En meest het geen tot Gods beloften hoort /

Omhelst met een gelobigh supder hert /
Om Christus wil de schult vergeben wert :

4 En wederom / aen die / die anders doen
En valsche Leer' / of snoodde sonden bruyen /

Geseyt wert / dat / soo langh sy die begaen /
Den tooren Gods op hare zielen laen /

5 Die branden sal in d' helse duyfsteris /
Daer niet dan ach / en oogenleet en is ;

Een uytspreeck / naer het welck' de grote Al /
Het vonnis hier / en naemaels bellen sal.

85. Vraghe.

6 Segt doch? Hoe wert dit Koninckrijk alsdan
Geslooten , en ontslooten door den Ban?

Antvvoordt.

Als nae den wil van Christus ; die in schijn /
En niet der daet geen ware Christ'nen zijn /

7 Da datse zijn seer dickwils aengegaen /
En vriendelijck vermaent / om af te staen

Van valsche Leer' en al dat snode quaet /
Maer door haer Ziel soo lelijck was begaet /

8 So evenwel / tot 't geen' men seyt / geen oot
Of broeg of laet en neygen tot gehoot.

Sulcx dien / die op haer Zielen geben acht /
Of de Gemeent' als 't waer / wert aengebracht /

9 En evenwel in haer' hertnechthgedt
En vuple sond' en ergerlijck seyt

Volharden ; dan het Heylig Avontmael /
En by gebolgh van Godt selfs / 's Hemelsch Zael

10 Geslooten wert / tot sulcken tijdt en stont /

Dats' haer te recht bekeeren van haer sond' /
En wederom genodigt als vooz heen /
Met boet' en rouw aen Christus Tafel treen.

H E T D E R D E D E E L.

Van de Danckbaerheydt.

XXXII. S O N D A G H.

Op de wijze banden. 116. Psalm.

86. Vraghe.

1 Na dien wy dan , uyt 't geen' de sonden broen ,
(Godts straff) niet door ons zelfs verdienstlickheden ,
Maer uyt genae verlost sijn , segt wat reden .
Dat wy dan noch goe wercken moeten doen ?

Antvvoorde.

2 Vermits dat hy/ die ons heeft byz gemaect/
En op het duur st' gekocht met zynen bloede/
Dooz zynen Geest ons oock vernieut tot ten goede/
Op dat dooz ons zyn Naem werd' groot gemaect.

87. Vrage.

3 Kan 't dan wel zyn , dat sulcke snode Lie'n ,
Die sich tot Godt bekeeren noch begeven ;
Maer in haer lust , en vuyligheden leven ,
De Zaligheyt hier naemaels sullen sien ?

Antvvoordt.

4 Gansch niet ; want na Gods heyl' ge Woort ons leert
Zoo sal noch Dief/ noch die Onkuyf heyt strichten/
Noch afgodist/ noch sulcken slach van wichten ;
Opt met Gods rijck en vzeugd' haer sien vereert.

XXXIII. S O N D A G H.

Op de wijze O Kersnacht Ec. Of Ach dat mijn
Hert en mijn gedachten Ec.

88. Vrage.

38. Vrage.

1 Waer in bestaet de ware boete?

Antvvoorde.

In dese plichten; datwe moeten
 Ons van den Ouden mensch ontslaen/
 Dat is/ hem heel en al afsterben/
 End' in zijn plaets/ den nieuwen erben;
 Dat is/ in heyligheyt opstaen.

89. Vrage.

2 Wat is des Ouden Mensch's afstervingh?

Antvvoorde.

Het is/ als 't waer/ een herten-kerbingh/
 Een waer' berouwt/ waer doorwe Godt
 Vertoozent hebben door de sonden/
 Die hem als in de ziele wonden
 En schenden 't recht van zijn Gebodt;

3 't Is boben dien/ de quade parten
 Die noch opboblen in ons' harten/
 En die wy dagh aen dagh begaen/
 Maet alle macht en blijft te haten/
 En/ soo veel doenlick is/ te laten/
 En ober al te wederstaen.

90. Vrage.

4 Wat is des Nieuwen Mensch's Opstandigh?

Antvvoorde.

Het is een hertelijck' ontbrandingh
 Van brolijckheyt in onsen Godt/
 En oock een lust/ om in goe wercken
 (Tot stichtingh van zijn heyl'ge Kercken)
 Te leven na zijn trouw Gebodt.

91. Vrage.

5 Segt doch? wat sijn de goede wercken?

Antvvoordt.

Niet/ die op 't Oordeel van de Kercken/
 Of 's menschen wille zijn geset
 (Sp zijn dan groot' of klepne lieden)
 Maer die wt 't waer' geloof geschieden/

XXXIV. S O N D A G H.

Op de Wijse van de 10. Geboden. Of/ Soo
Christelijcke Jongelingen.

92. Vraghe.

I Hoe luyt de Wet die Moles hoorde
Wanneer hy op den Berrigh stont?

Antvvoorde.

- Ex. 20. Sp luyt aldus van woort tot woorde /
Gelijck i' in d' uyt-tocht lesen kondt.
2 Ick ben uwo' Godt/ end' uwen Heere /
Die uyt Egypti Slaverny
U hebb' gelept/ mijn Naem ter eere ;
Hebt geen en Godt beneben my.
7. 3 Op sult geen Beelt hoe't oock mocht wesen /
2 I. Of eenige Gelijckenis
U maecten/ van het geen in wesen
Of boben/ of beneden is.
4 Op sult geen knyen booz haer bukken /
Noch toonen d' alderminste e' r /
Of soo ghy 't doet/ ghy raecht in dypgen ;
Ick ben doch een jaloeschen Heer /
5 Een God/ die/ wie my oock vergrammen /
Besoeck in 't derde en vierde Lit /
En doe genaed' aen dypsent stammen /
Vandie my bzeest/ en recht aanbiddt.
III. 6 Op sult de Naem uwo's Godes/ en Heere /
Niet ydlick nemen in den mont ;
Of/ soo ghy hem soo komt t' onteeren
Hy sal het wreecken t' aller stont.
IV. 7 Op sult des Sabbath-daegs gedencken /
Dat ghy dien hepligt booz en nae ;
Tot uwen arbeit ick u schenck
Ses heele dagen uyt genae.
8 De sevendie sal zijn mijn Feste /

Op wien ghy geen Slaefſ-werck ſult doen / 91
Noch kneegt / noch ſoon / noch maegt / noch beeften
Noch bzeemdelingh die gy moet hoe u ;

9 Want in ſes dagen Godt volmaechte
Aerd' / Hemel / Zee / en haer beſlagh /
Den lebenden zyn werck hy ſtaeckte /
Dies hepligd' hy den Sabbath-dagh.

V.

10 Gy ſult u Vader eere geven /
En Moeder / die u heeft gebaert /
Op dat ghy langh / en wel moogt leven /
In't lant dat Godt u ſchenckt op d' Aerd'.

VI. VII.

VIII.

IX.

11 Gy ſult niet dooden; noch Echt-bzeken.
Of ergens plegen Dieberp.

X.

Gy ſult geen valsche Getuygnis ſpreken
Van ulwen Naeften / wie hy ſp.

12 Begeert ulw's Naeften Huys / noch Have ;
En wort niet door zyn Vrouw behoort /
Of Os / of Eſel / Maegt / of Slave /
Of pets van dat hem toebehoort.

93. Vrage.

13 Hoe werden deſe tien Geboden
Bequaemlick afgedeelt ?

Antvvoorde.

In twee ;

Maer van in't Eerſte wert geboden /
Hoe wy ons ſelven in't gemeen

14 Ontrent den Heer van alle Heeren
Soo ſullen dragen als 't behoort ;
Endan / ſoo komnt het Tweed' ons leeren
Wat onſe Naefte toebehoort.

94. Vrage.

15 Wat eyſcht Godt in het Aldereerſte ?

Antvvoorde.

Dat / ſoo ongaeren als ich ly'
Schaed' aen mijn heyl ; ich ſoo om't ſeerſte
Wlied' alderhand' Afgodery :

16 En nevens dien / de Toberpen /

47
Waerseggingh/ Vp-gelobigheyt/
Aenroepingh van de heyl'ge Li'en/
En waer Gods schendingh meer in leyt.

17 En wederom/ te recht leer kennen
Den eenigen en waeren Godt/
En my alsoo aen hem gewenne/
Dat ick hem houbo vooz 't hoogste lot/

18 Hem boven al ten hooghsten achte/
En my in all' ootmoedigheyt
Hem onderwerp/ en van hem wachte
't Geen dient tot mijne zaligheyt.

19 Hem eer' en brees' upt alle krachten/
Soo dat ick lieber alle dingh
Verlaten wil'd' en al verachten/
Als dat ick my te bukten gingh.

95. Vraghe.

20 Segt my wat is Afgoderye?

Antvvoordt.

Het is/ in plaetse van dien Godt
Die in zijn woort aen alle sphen
Sich g'openbaert heeft; hem ten spot

21 Een snooden Afgodt te versinnen;
Of dat me nebens hem/ pet heeft/
Waer op men speelt met al zijn' sinnen
En zijn vertrouwen obergeest.

XXXV. SONDAGH.

Op de Wijse van den 66. Psalm / of 10. Geboden met vier regels.

96. Vrage.

1 Wat eyscht de Heer van ons in't Tweede?

Antvvoorde.

Dat doch in geenderley manier/
Het 3p dooz Beelden/ die gesneden/
Of die getrocken zijn dooz 't vier/
Of die men schildert naer het leven/

Van

Van't gene leven heeft of niet;
Sijn Naem bespottlick werd' verheben;
Maer soo/ gelijk zijn Woort gebiet.

97. Vraghe.

2 En mach me dan geen Beelden maecken?

Antwoorde.

Rae Godt/ in't minste niet booz al/
Dat dult hy niet/ en staet ter wzaecke
Van die hem soo af beelden sal.
Maer/ wat belangt de Creaturen/
Schoon dat men die af beelden mach/
Soo wil hy doch ten geenen uuren
Sijn aengebeden door dat slag.

98. Vraghe.

3. Indien in dees of gene hoecken
Van Kercken, Kloosters, en Kapell,
In plaets van dommer Leecken Boecken,
Een Beeltje stont, waer dat niet wel?

Antvvoordt.

In geenderley manier; wy moeten
Niet wijser zijn dan onsen Godt/
Die noyt hem selven laet begroeten/
Tot zijner oneer/ smaet/ en spot;

4 En niet gewilt heeft dat door blocken/
En stommie Beelden/ die geen kracht
Noch leven hebben/ maer verlocken/
Sijn Volck te recht sal zijn gebracht:
Maer wel/ door sulcke Drekens-woorden/
Die vol van buur en leven zijn/
En opt en opt het hert doorboorden/
En zijn der zielen medicijn.

XXXVI. S O N D A G H.

Op de Wijse van de 10. Geboden/ of Die door
des Werelts woeste baren Ec.

44
99. Vraghe.

1 Wat eyscht de Heere Godt in't Derde?

Antvvoorde.

Dit niet alleen/ dat zynen Naem
Dooz 't zweeren niet geschonden werde/
Noch dooz het bloecken sy infaem/

2 Maer/ dat ick oock 't onnodigh zweeren/
En 't last'ren/ dat verdoemlick quaet/
Op alle wyse van my weere/
En straff' die sulcken stuck begaet/

3 Op dat ick dooz mijn stille-zwijgen/
Den tooren Gods/ die dapper brant/
Niet op mijn Ziel en Lijf en krijge/
En raech in een verbloecten stant.

100. Vrage.

4 Is dan het vloecken sulcken sonde,
Dat Godt die Lie'n oock straffen wil,
Die't niet en weeren alse konden
En swygen op dat last'ren stil?

Antwoorde.

5 Ja doch; daer wert geen snooder sonde
Noch schrickelijcker/ in Gods ooght/
Als 't last'ren van zyn Naem bevonden/
Maerom hy oock tot een vertoogh

6 Van/ hoe hy op de selv' ontstelt is/
En/ hoef' hem tegen 't herte stoot/
By hem van outs deef' Wet gestelt is/
Van die te straffen met de doot.

XXXVII. SONDAGH.

Op de Wyse van den 23. Psalm.

101. Vraghe.

1 En souwme dan om Godt heel niet t'onteeren
By synen Naem niet heylich moghen sweeren?

Antvvoorde.

Ja doch; als maer de Overhept/ en nooden

(Om

45
(Om waerheyt stant te doen) ons daer toe nooden/
Of/ dat Gods eer/ en 's naesten hepl en zegen
Daer aen in tijt en noot veel is gelegen /

2 Want sulcken Eet/ geset op dese gronden
Wert ober al in Godes Woordts gebonden /
Soo was oock inden Ouden Testamente /
En't nieuw Verbont/ der Hepligen gewente /
Op sulcken wijs by zijnen Naem te zwoeren /
En dooz den Eet/ Gods hoogheyt te vereeren.

102. Vrage.

3 Macht wesen datmen oyt sijn Tongh verhuure
Om eenen Eet te doen by Creatuuren
Of Engelen?

Antvvoorde.

In geenderhande wijs /
Want/ na Gods Woort/ en zijne Wetten wijsen /
Soo is den Eet/ en'trecht behoorzlich zwoeren /
Een aenroep van den Hepl'gen Naem des Heeren /
4 Waer mede wy booz sijn Gesicht betuygen /
Dat hy/ die't hert recht kent/ staet als getuyge
Om soo wy wel/ en na behooren zwoeren /
Ous met sijn hepl en zegen te ver-eeren ;
Soo niet/ hy ons te hups soeck in sijn tooren :
Ter-daden/ die geen Schepsels toe en hooren.

XXXVIII. SONDAGH.

Op de wijs vanden 103. Psalm.

103. Vrage.

1 Wat wert doch in het Vierd' ons aenbevolen?

Antvvoorde.

Eerst/ dat het Ampt van preken/ en de Scholen/
Gehouden werden in een goeden staet /
En dat ick oock op all' de Sabbath-dagen
Tot Gods Gemeent' te komen niet ver-rage /
Maer my aldaer by tijts oock binden laet /

46 2 Om 't Woort des heyls met open mont en oozen
Aendachtelich en blijtigh aen te hoozen ;
Om na berepſch des tijts/ van Gods verbont /
De tekenen eerbiedigh te ontfangen /
En door 't gemeen Gebedt Godt aen te hangen /
End' arme Lien te vullen hant en mont.

3 Ten and'ren/ dat ick oock/ ſoo langh ick lebe
My van den wegh der boosheyt af begebe /
En onsen Godt door zynen Geest/ in mijn
Laet wercken/ en/ (daer toe ick ſeer verlange /)
Alſoo hier in dit dal met luſt aenbange /
Dien Sabbath/ die in eeuwigheyt ſal zyn.

XXXIX. S O N D A G H.

Onde wiſſe banden 130. Psalm. Of Wilhelmus van
Raſſoulwen Ec. Of Gansch treurighen verſlagen Ec.

104. Vraghe.

1 Wat wil ons 't Vijfde leeren ?

Antvvoorde.

Dat ick mijn Vader lief /
En oock mijn Moeder eere /
En allesins gerief ;
Dat ick mijn trouw bewijſe /
Aen die Godt heeft geſtelt /
Om my wel t' onderwijſen
In 't geen' mijn welbaert gelt.

2 Dat ick my hare Leere
Gedwillingh onderwerp /
En alſe ſtraffen/ eere /
Al ginge ſchoon wat te ſcherp :
Dat ick geduldigh drage /
Haer zwachhepts onberſtant /
Want Godt na zyn behagen
My ſteurt door hare hant.

XL. S O N D A G H.

Op de wijze van / O Kers-nacht / Oste Ach
dat mijn hert en mijn ghedachten Ec.

105. Vrage.

1 Wat wil de Heere doch in 't Seste?

Antwoorde

Dat ick tot mijnes Naesten beste
Hem niet onteer/ noch quets/ noch haet/
Noch doode met mijn qua gedachten/
Of barste wesen/ woort/ of klachten/
Ennoch veel minder met de daet;

2 Maer/ dat ick alle wraeck aflegge/
Ennopt my werp/ door doen of seggen/
In't een of 't ander ongeluck;
Want doch/ de Goden op der Aerde/
Van Godt voorszien zijn met den Swaerde/
Tot weeringh van het Moorder-stuck.

106. Vraghe.

3 Dan, dit Gebodt schijnt maer te spreecken,
Van doon, en niet van die gebreecken,
Die ghy voor heen hebt bygebracht?

Antvvoordt.

Als Godt het doon verbiet/ soo wetet
Dat hy haer wortels doot-slaen hetet/
En die al t'samen daer voorsz acht.

107. Vraghe.

4 Is 't dan genoegh sijn even-naeste
Niet om te brenghen in sijn naeste
Daer van te voeren is gewaegt?

Antvvoordt.

Neentoch; want als de Heer der Heeren
Verbiet/ dat wy hem niet onteeren
Doorz haet/ of 't geen hem voorts mis haegt/

5 Soo wil hy / dat wy hem sullen minnen
Gelijck ons selven/ en versinnen/
Wat vrientschap wy hem sullen doen;
En/ soo veel mog'lick is/ af keeren

Het geer hem eenigfins mocht deeren/
Ja zelfs met wel doen 't quaet vergoen.

XLI. SONDAGH.

Op de wijze van Onse Vader Ec. Of Psalm. 117.

108. Vraghe.

1 Wat leert ons 't Sevende Gebodt?

Antvvoorde.

Dat Godt verbloecht het Hoere-hot/
En alle/ die in daet en schijn/
De heyl'ge kups hept vpant zijn;
Soo dat men kupschelijck hem schickt/
Soo in/ als bupten 't Huwelick.

109. Vraghe.

2 Verbiet Godt dan alhier niet meer
Als dat men 't Huw'lick werpt om veer,
En breeckt alsoo dien heyl'gen bant,
Of pleegt een diergelijcke schandt,
Hoedanigh die oock wesen mocht
Daer toe de Sathan ons versocht?

Antvvoorde.

3 Delwijl ons lijf en onsen geest
Een tempel zijn van d' Heyl'ge Geest/
Soo wil hy/ dat wy in den treyn
Van onsen wandel/ kups en reyn/
En supber zijn/ gelyck 't betaemt
Dien/ die Gods tempels zijn genaemt;

4 Waerom hy oock in tegendeel
Verbiet/ en doemt in het geheel/
Onkupsche woorden/ wercken/ praet/
Gedachten/ lusten/ en gelaet/
En wat (wie 't is) of Vrouw of Man/
Daer toe in 't minste trecken kan.

XLII. SONDAGH.

Op de Wijsen van den 100. Psalm. Of Al
hebben de Princen haren wensch &c.

49

110. Vraghe.

1 In 't Achtste wat wort daer verboon?

Antvwoorde.

Alwaer verbiet de Godt der Goon

Dat grobe steelen niet alleen /

Dat d' Overhept straft in 't gemeen /

2 Maer oock / die snoodde Dieverp /

En die subtiyle linckernp /

Maer dooz men onder schijn van recht /

Sijns eben-naestens goet bebecht /

3 En / 't sp dooz munt en valsche maet /

Of woeker / zijne klauwen slaet

In 't geen daer aen men niet en heeft /

En daer ons eben mensch af leeft :

4 Daer toe oock alle gierighept /

Maer dooz de mensch seer wert berlept ;

Beneben 't misbrupck van dat goet

Daer dooz het Lichaem wert geboet.

111. Vrage.

5 Maer wat gebiedt u Godt alsdan ?

Antvwoorde.

Dat / waer ick immer mach of kan /

(Alwaer 't oock in den berdtsten hoeck)

Ick 's naesten nut en voordeel soeck /

6 En doe met hem / gelijk ick woude

Dat yder een aen my doen soude ;

En trouwolick arbeyp nacht en dagh /

Op dat ick d' Arm' oock helpen mach.

XLIII. SONDAGH.

Op de Wijsen van den 24. Psalm. Of Op
Dochters Zions weest verheugt &c.

112. Vrage.

1 Wat wil dat Negende Gebodt ?

Antvvoorde.

Dat ick/ tot mijnes naesten spot /
 Geen valsche getuygenis en spreke /
 Noch pemaets woorden en verkeer /
 Noch achterklappend' en onteer /
 Of onberhoets zijn recht verbzeke ;

2 Maer allerley bedriegery /
 En leugentael/ en linckerny /
 Als Satans eygen vyde daden /
 Op 't alderseerst beromp/ en haet /
 Ten waer ick wil door sulcken daet
 Gods zwaren tooren op my laden.

3 Dat ick/ het sy dan voer 't Gericht /
 Of waer ick opt mijn saeck besliecht /
 De supbz' en naechte waerheyt spreke ;
 En oock mijns Naesten naem en eer /
 Waer dat ick immer kan/ vermeer /
 En noyt my help met slimme streecken.

XLIV. SONDAGH.

Op de Wijse banden 23. Psalm.

113. Vraghe.

1 Wat eyscht de Heer van ons in't Alder leste ?

Antvvoorde.

Dat niet de minste lust van sondens pefte /
 Die strijdigh is met een van all' zijn Werten /
 In't hert/ met een gedacht' alleen/ sich sette ;
 Maer ick op't alderhoogst die haet en bloeckie /
 En alle deugt met lusten doen soecke.

114. Vraghe.

2 Maer konnen die, die sich aen Christus houden,
 Dees'tien Geboon volkomen onderhouden ?

Antvvoorde.

Gansch niet ; want selfs aen die die heyligst leven /

Dart

57
Daer toe maer een begin hier wert gegeven /
Doch soo/ dats' in goen ernst sich daer toe strecken /
Om die alsins/ waer 't moog' lick/ te vultrecken.

115. Vraghe.

3 Waerom dandie soo scherp ons voorgehouden;
Daer niemant is die die kan onderhouden?

Antvvoorde.

Op dat w' ons quaet te beter leeren kennen;
En ons te meer aen Christus Jesus wennen /
Om met meer ernst/ en lust/ in alle hoecken /
Vergebinge van schult en straf te soecken:

4 Oock/ om daer door te meer door zijn genade
Ous best te doen/ van op zijn' heylge paden /
En na den eysch van zijne repne wetten /
Den treyn van al ons doen alsins te setten;
Tot dat wy eens ten eynde van alle saecken/
Hier na tot Gods volkomentheyt geraecken.

Van het Gebedt.

XLV. S O N D A G H.

Op de wyse van't Vader Onse/ of 117. Psalm.

116. Vraghe.

1 Waerom is het Gebedt een plicht,
Die tot der Christnen laste ligt?

Antwoorde.

Om dat het vande Danckbaerheyt
Die tot een pders laste leyt /
En Godt ons af-eyecht in zijn Woort /
't Doornaemst' is dat daer toe behoort:

2 Oock daerom/ dat hy zijn genae /
Noch zijnen Geest/ soo voer als nae
Vereeren wil / als aen die Lien/
Die sonder eenigh ommesien/
Hem daerom bidden / en met sancck
Bestadigh geben lof en danck.

117. Vrage.

3 Wat wort vereyscht in een Gebedt
Daer Godt sijn hert en sin op set ?

Antvvoorde.

Daer toe is't dat booz eerst behoort /
Dat wy hem na sijn wil en woort /
Aenroepen hertlick om al dat
Dat in het selfde is verbat.

4 Ten and'ren / dat wy ons' elend
Recht leeren kennen tot dit end /
Op dat wy ons soo met hert en stem
Te meer vernederen booz hem /
En noyt staen booz sijn Majesteit /
Als met de grootst' eerbiedicheit.

5 Ten derden / dat wy t' aller stont
Stantvastigh houden desen gront /
Dat / schoon wy van sijn soet onthael
Niet waerdigh sijn de minste strael /
Wy efter na sijn woort / in al
Wat zaligh is / ons hoozen sal.

118. Vraghe.

6 Om wat voor dingen wil de Heer
Dat wy hem bidden weer en weer ?

Antvvoordt.

Om't geen ons Lijf en Ziel aengaet /
En kortelijck beschreuen staet
In't Vader ons / ons wel bekent.

119. Vrage.

Hoe luyt dat van't begin tot't end ?

Antvvoorde.

7 Onse Vader / die van tijt tot tijt
In d'alderhooghste Heemlen zijt ;
Dat uwen Naem met mont en hert
Van yder een gepresen werd'.

Uw' Koninckrijck neem' toe / o Heer !
En koon' alle menskens meer en meer :

8 Uw' Wil geschied' op Aerd' / gelijk

Mat. 6.9.

Luc: 11.2.

53
Die wert betracht in't Hemelrijck.
Geest ons van daegh ons daeg'lix Broot/
En onse schulden grof en groot/
Vergeeft ons die/gelijck wy doen
Aen die die ons het quade broen.

9 Enlept ons in verfoeckingh niet/
Maer/so verfoeckingh ons geschiet/
Soo help ons weder upt het quaet/
Dat ghy ons overkomen laet/
Want u is't Rijck/de kracht/en eer
In eeuwighheyt/ja Amen/Heer.

XLVI. SONDAGH.

Op de wyse van den 24. Psalm/ of Op Doch-
ters Zions weest verheugt/ Ec.

120. Vraghe.

1 Wat reden isser dat Gods Soon
Ons leert, den Godt van alle Goon
Aenroepen met de Naem van Vader?

Antvvoorde.

Op dat hy soo van stonden aen
Wanneer men tot zijn Troon sal gaen
Ontsteect en weck in ons te gader/

2 Een hinderlijck' eerbiedighheyt/
Segront op dese sekerheyt/
Dat hy/die sich laet Vader noemen/
(Een eer waer van wy door zijn Soon/
Die door ons uptstont dupsent doon/
Geracelit zijn om zijn naem te roemen)

3 Soo weernigh afflaen sal/het geen
Wy hem af bidden door ghebeen
Gemetselt op een bast vertrouwen/
Als onse Aerdsche Vaders/pet
Dat in haer macht staet/en gebiet/
(Als 't ons maer mit waer) weygen souwen.

121. Vrage.

4 Waerom is't dat ghy oock belijft,
Gy die daer in de Heem'len sijt?

Antwoorde

Op datwe van hem geen gedachten
En boeden/ die zijn Majesteit
Nadeeligh zijn door kleynigheyt/
Maer van zijn Almacht al verwachten.

XLVII. SONDAGH.

Op de wijze van den 92. Psalm: Of/
Hoe sal ick u vergelden Ec.

122. Vrage.

1 Welck is de Eerste Bede?

Antvvoort.

Alw' Naem geheyligt wert/
Dat is/geeft ons een hert

Maer door wy uw zeden/
En u/recht mogen kennen/

Om door het geen' ghy doet/
En yder prijsen moet/

Alsoo aen u te wennen:

2 Om uw groote wercken/
Daer in uw goedigheyt/

En wijf' Almogentheyt/
Baerblijckelick is te mercken/

Op alderhande wijzen
Met alle blijt en macht/

By dagen en by nacht/
Te roemen en te prijsen.

3 Oock/dat wy al ons leven/
En watwe slaen ter hant/

Te Water en te Landt/
Hier toe alleen begeben

Dat uw heyl'gen Name
Gepresen en ge-eert

En niet

En niet en werd' verfeert/
En daer op seggen Amen.

55

XLVIII. SONDAGH.

Op de wijze vanden 128. en 130. Psalm. Of
hoe vrolijk en verheught Ec.

123. Vraghe.

1 Welck is de Tweede Bede ?

Antvvoordt.

Alw' Koninkrijcke loom' /
Dat is/ ons zielen leden
Regeert soo door den toom
Van uwten Geest/ en woorden /
Dat wy soo lang soo meer /
Gebonden aen uw woorden /
Bevorderen uw' eer.

2 Bewaert uw' heylge Kercken /
Vermeerderst' in getal /
Verstoort des Duyvels wercken /
Soo hier/ als over al :
En wat hoort list en lagen /
Sich heffen tegen u /
En tegens u behagen /
Ontdeckt die Heere nu /

3 Tot dat u rijck volkomen /
En by van alle strijt /
Alw' kind'ren sal toe komen
In spijt van die het spijt ;
Daer in ghy al in allen
Sult wesen over al /
En door u wel-geballen /
Ong bullen met geschal.

XLIX. SONDAGH.

Op de Wijse van de Loffangh Mariæ /
Ofte / O onbedachte Jeugt &c.

124. Vrage.

1 Welck is de Derde Bee?

Antvvoorde.

Alw' wil geschie/soo ree
Op Aerd' als in den Hemel /
Dat is/ 't geen' ghy gebiedt /
Geest dat sulx hier geschiedt
Van ons/in dit gewemel /

2 Gelijck de Cherubins /
En al de Seraphins /
Berrichten uwe saecken ;
En wy ons wil/die loos/
Verkeert is ende boos /
Verwerpen en versaecken.

L. S O N D A G H.

Op de wijze banden 23. Psalm.

125. Vraghe.

1 Komt segt my voort, hoe luyt de Vierde Bede?

Antvvoorde.

Ons daeglijcx Broot / o Heer / verleent ons heden /
Dat is / wilt ons van 's Lichaems noot versorgen /
Op dat we zien / dat noch al onse soorge /
Noch arbeit / winst / noch 't aldermoestigt draben /
Oock seker niet uw' minst' en meeste gaben /

2 Ons eenigh nut en kommen doen / of helpen /
Noch inden dorst en honger yemant stelpen /
Ten sy dat ghy daer toe van uwent wegen /
Verleent / en schenckt dijn Goddelijcken Zegen ;
Daerom wy oock op u alleen vertrouwen /
En hoor ons Heer / en al besorger houwen.

L I. S O N D A G H.

Op de

Op de wijze van den 24. Psalm. Ofte / Op
Dochter Zions weest verheugt / Ec.

126. Vraghe.

1 Hoe luyt de Vijfde Bede doch ?

Antvvoorde.

Bergeeft ons onse schulden / och !

Als wy doen onsen schuldenaren /

Dat is / vergeeft ons al dat quaet /

Dat ons soo slim en qualijck staet /

En daer wy noch steeds aen bergaren.

2 En wilt / door Jhesus Christus Bloet /

(Dat voor ons' sonden heeft geboet)

Noch nu noch nimmermeer toerek'nen /

Alsoo wy in ons Ziels - gewis

Gevoelen dit getuygenis /

Endese vast' en goede tek'nen /

3 Dat wy door uwes Geests genae /

Doornemens zijn / 't verdriet / en schae /

Dat sy in haer onrustigh leven

Ons 't onrecht hebben gengedaen /

Van herten telckemael weer aen /

Om uwent wille te vergeben.

LII. S O N D A G H.

Op de wijze O Kers-nacht / Ec. Of / Ach dat
mijn hert en mijn ghedachten / Ec.

127. Vraghe.

1 Welck is de laetst' en Seste Bede ?

Antvvoorde.

Leyt ons in geen verfoeckingh mede

Maer banden Boosen ons verlost /

Dat is / vermits wy van ons selven

Het onder-spit gestadigh delven /

Oock als de strijdt eerst was begost /

2 En wy onmachtigh zijn / de Werelt

88 Dus opgesmuckt / en soo bepaerelt /
Met haren aenhangh te verstaen ;
Ja dit ons bleesich / en Satans machten /
Haer best doen / om by dagh en nachten /
Ons Ziel en Lichaem te verlaen /

3 Soo wilt in onse Zielen wercken /
En door u Geest ons streets verstercken /
Om kloecke wederstant te doen /
Op dat we noyt de Vlagg' en strijcken /
Noch door de Vpandt opt en wijcken /
Maer door uw' sterchten hem verdoen.

128. Vraghe.

4 Maer hoe besluyt gy dese Beden ?

Antwoorde.

Want u is 't Rijck in Eeuwicheden /
De kracht / en oock de heerlijckheyt /
Dat is / vermits ghy als een Koningh
(Dien d' Opper-Hemel is ten Wooningh
Van door de tijden was bereypt)

5 Ons alle goet / en heyl wilt geven /
Soo hier / als nae dit bluchtigh leven /
En alles hangt aen u beleyt /
Soo komen wy met onse Beden /
In kracht van dien by u getreden /
Tot lof van uw Majesteit.

129. Vrage.

6 Maer wat beduyt dat woortjen Amen ?

Antvvoorde.

Dat is te seggen / dit al 't samen
Dat ick door mijn Gebede begeer /
Sal Godt soo sekerlijck verhooren /
En laten ingaen in zijn Ooren /
Als ick 't versoek tot zijner eer.

E P N D E.

By-voegsel,
Tot vervulling der ledige Bladeren.

Zangh /
Over het Gebedt voor den Eten.

Op de Wijse van de Lof-zangh Mariæ, Ofte
O onbedachte Jeught / Ec.

I
H Et oogh van yder een /
Verwacht op u alleen /
Op geeft hen hare Spijse ;
Op opent ulwe hant /
En doet het gansche Lant /
Meer als op eene wijze.

2
Almachtigh Godt / en Heer !
Die t' alles t' uwer eer
Ayt niet hebt willen bouwen /
En noch dooz ulwe kracht /
En Goddelijcke macht /
Het weet te onderhouden.

3
Op / die't Volck Israel
Wist wonderlijck / en wel
Te Spijsen en te Laven /
In sulcken wilden plas /
Daer niet te brenken was ;
Op zegent ons ulw' gaben.

4
Geeft dat het gene / wy
Soo mildelijck en bly /
(Gelijck met volle krimpken)
Tot 's lebens onderstant /
Ontfangen van u handt /
Daer ulwen wil gebzupcken :

En dat wy boven dien/
 Wanneer we sull'cx sien/
 O Vader! ons gelieven/
 (Fonteyn van alle goet)
 A met een gul genoot
 Daer vooz altijdt t'erkennen.

6

Maer geeft ons boven al/
 Hier in dit tranen-dal
 Te snacken/ en te soetken/
 Na Christi Jesu Bloet/
 En 't Broot dat Zielen boet/
 A Woort/en 's lebens Boeckten.

Zangh

Over het Gebedt na den Eten.

Gestelt op de selve Wyse.

1

Wanneer we van u Broot/
 In onsen hongers noot
 Versadicht zijn/ dooz 't eeten;
 Soo wilt ghy (Heere) niet
 Dat wy/ tot u verdziet/
 A immermeer vergeten.

2.

Dies seggen wy u danck/
 Dooz uloe Spijs en Dranck/
 Die ghy ons hebt gegeven;
 Doch meest dat ghy ons boet
 Dooz Jesu Christi Bloet/
 Tot d'Hoop van 't eeuwich leven.

3.

Geeft dat ons Ziel en Hert/
 Royt in-gewortelt wert

In dese Aertsche dingen/
Die niemant in den noot/
Of upze van de Doodt
Geluck en Heyl toe-bringen.

4

Maer dat wy t'aller tijt
Met wackerheyt en blijft
Den Saligmaker wachten/
Tot dat hy komen sal/
En hier/en ober-al/
Met d' Eng'len zijner machten.

Zangh

Over het Morgen Gebedt.

Op de Wijse van den 100. Psalm.

1

Wij dancken u/ dat ghy de Nacht/
In dees' boozleden duyft'ren Nacht/
Ten platten Land'/en in de Stadt/
Dooz ons soo trouw'lick hebt gehadt.

2

Heer/wilt ons allen/minst en meest/
Verstercken dooz u goeden Geest/
En geven dat wy ons gansch belept
Besteden in gerechticheyt.

3.

Geest dat wy t'aller tijt berspien/
En met ons' oogen omme-sien/
Hoe dat u eer mach zijn versprept/
En hier/en ober al verbrept.

4.

Verlicht het oogh van ons verstant/
En alle duysterheden bant/
Gelijck de naere duyfstermis
Verdwenen en verdreven is.

Geest

Geest dat wy leven / als't betaemt
 Dien/die Lichts-Kind'ren zijn genaemt /
 Ons sonden decht/en die vergeet /
 Sp zijn ons Heer ! van herten leet.

Zangh

Over het Avont Gebedt.

Op de Wyse als vooren.

1.

O Eeuwigh Licht ! dat noyt verdwijnt /
 En door de duysterheden schijnt /
 Op die der Sonden-Nacht verduyft /
 En altyt eben wacker blijft /

2

Op hebt de Nacht tot rust berept /
 Gelijck den Dagh tot arrebept /
 Soo geeft nu dan dat ich met lust
 My nederlegge tot de rust.

3

En dat wy/als de Dageraet /
 En Son gesien wort op de Straet /
 (Met nieuwe krachtenaen-gedaen)
 Tot ons beroepingh mogen gaen.

4

En mits de dagh niet is gedaelt /
 Of hebben hier of daer gedwaelt /
 Soo decht (gelijck de duyster doet)
 Der Sonden-Nacht door Christi bloet.

5

Hout ghy (o goede Godt !) de wacht /
 En slaet op onse Zielen acht /
 Op dat geen onheyl ons en deer' /
 Lupcht/en ontlupcht ons oogen weer.

63
Zang

Over het Gebedt onses Heeren, ofte
V A D E R O N S E.

Op de Wijse als hooren/ Ec.

I.

O Ons' Vader/ die van tijt tot tijt
Ind' alderhoogste Heem'len zijt ;
Gehepligt werde ulwen Naem
Van ons/ (u Kind'ren) alte saem.

2.

Geest dat u Koninckrijcke loom' /
En loop' gelijk een snellen stroom.
A wil geschiede met een vaert /
Gelijck in d' Heem'len oock op d' Aerd'.

3.

Geest ons van daeg ons daeglick Broet /
En onse schulden grof en groot
Vergeest ons die/ gelijk wy doen
Aen die/ die ons het quade broen.

4.

En leyt ons in versoeking niet/
Maer brijt ons van des Ziels-verdziet :
Want u is 't Rijck/ de Kracht/ en Cer ;
Ae/ Amen/ Amen/ 'tsp soo/ Heer.

E N D E.

T O T D E L F,

Gedrucht by Anthony van Heusden, Boeckverkoop-
per op de Curs-Markt/in't Vergulde Testament.